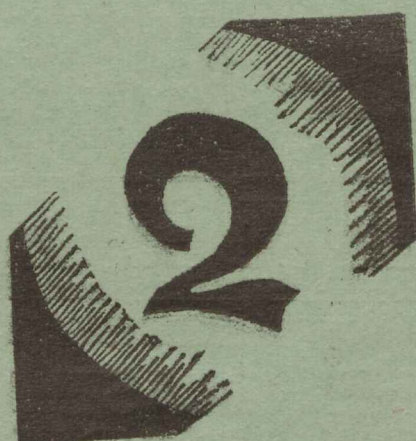

Warrant

50

ORAS

NÄITUSE NUMMER

WÄLJAANDJA:
PROLETAARSETE KIRJANIKKUDE RÜHM „ORAS“

Wäljamaalastele juhatatustandew
büroo Petrogradis.

Wóorastemaja

„Internatsionaal“

endine „ANGLETERRE“

Petrograd, Gogoli uul., Isaki kiriku juures.

Telefonid 130-92, 573-57.

Restoraan Wene ja
Prantsuse köögiga
tuntud osawa chefi
P. G. Isaacwi juha-
tuse all.

HOTEL INTERNATIONAL

Rue Gogol place et Isak. Telef. 573-57.

Awatud uus saal.

200 mugawalt sissesäetud tuba, telefon, lift, talweaed.
Lõuna- ja õhtusöögi ajal mängib muusika.

Hinnad odawamad kui mujal.

Bureau für Bedienung der Aus-
länder in Petrograd.

Hotel

„International“

vormals „ANGLETERRE“

Petrograd, Gogolstr., bei der Isaak-Kirche.

Telef. 130-92, 573-57.

Restauration mit
russischer und fran-
zösischer Küche unter
Leitung des bekann-
ten erfahrenen Chefs
P. G. Isaacw.

Neu eröffneter Saal.

200 komfortabel eingerichtete Zimmer, Telefon, Lift,
Wintergarten. Tafelmusik.

Preise ausser Konkurrenz.

PÕHJA-LÄÄNE OBLASTI FOTO-KINO WALITSUS (SEWSAPKINO)

Petrograd, 25. Oktoobri (end. Newski) pr., 80.

Telegraafi adress: Petrograd, Sewsapkinno.

Osakond Moskwas: B. Dmitrowka, 23. ☞ Esitused Rostowis D/ä., Saraatowis, Samaaras ja Põhja-Lääne
oblasti kõigis linnades. ☞ Kaubanduslik esitaja Berliinis: Prinz-Regent Strasse, 4.

1. Oma walmistatud filmide ja kroonika reguläärne wäljalaske.
2. Wene, Saksa, Itaalia, Ameerika lõõkfilmide müük ja rentimine, mida meie ostnud litsensiumiga kogu
W. S. F. N. W. ulatuse jaoks.
3. Foto-kino aparatuuride, nende tarbeasjade ja foto-materjalide müük.

Üksikmüügi ladud: 1. Riiklik foto-ladu, Sheljabowi uul., 19. 2. Keskladu, Newski pr., 80.

ASBEST-ERZEUGNISSE

Verschiedene Zwischenlagen, Gewebe, Isoliermassen, Ringe, Bänder, Papier, Pappe,
Matratzen, Mehl.

Allerlei Stopfmaterial: aus Asbest, Talk, Hanf, Baumwolle — trocken, eingefettet,
graphitirt, gummiert und mit Metallzwischenlagen usw.

☘ ☘ ☘ ☘ DACHPAPPE und RUBEROID ☘ ☘ ☘ ☘
empfiehlt

Petrograder Staatlicher Trust der Dächbedeckungs-Industrie.

Petrograd, Sheljabow-Strasse (vormals Gr. Konjuschnaja) Nr. 15. Telef. 1-44-51.

O P R A S

KIRJANDUSE, KUNSTI JA TEADUSE KUUKIRI

№ 2 — 1923

J U U N I

I. aastakäik

R 2689

SP. 5739
ENBV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

12064 ✓

WENEMAA JA EESTI MAJANDUSLIK WAHEKORD

Viimased aastad oma sügawate ajalooliste sündmustega ei ole mitte ainult uusi jooni wedanud maakaartidele, waid silmanähtawad jäljed järele jätnud ka majandusliku elu ehitusesse, niihästi Nõukogu-Wenemaal, eriti ta Põhja-Lääne kubermangudes, mis oma seisukoha poolest eeskätt arwesse tulewad Eestiga läbikäimises, kui ka Eestis.

Wenemaast lahu lüües pööras Eesti omad silmad esimese hooga loomuliselt lääne poole, mitte ainult poliitiliste tegurite ajal, waid ka tolleaegiste majanduslikkude olude sunnil. Aga juba rahulepingu tegemisel oskas Eesti oma seisukoha tululikkust Wene rajariigina hinnata ja seda majanduslikult kasutada. Tolleaegne „awalik hää!“ kiidab Eesti rahulepingut selles mõttes üleüldiselt Eestile kasulikuks ja hääks. Ja kuiwõrd selle juures tõesti arusaamine mõõduandew oli, et Eesti majanduslik elu ainult ligidases wastastikus läbikäimises Wenemaaga wõib rahuloldawalt edeneda, oli see õige waade.

Tõepoolest aitas see asjaolu, et Eesti esimesena Wenemaale tee awas Lääne-Euroopasse, mõjuwalt kaasa Eesti enese jalule tõusmiseks. Mitte ainult, et Eesti ärimehed suurt kasu said wahemeesteks astudes Wenemaa ja lääneriikide wahel; Wenemaa andis, Läänega sidemeid luua püüdes, selle rikkaliku mati kaubanduslikul teel, andis seda weel rikkalikumalt teistel teedel, millest Eesti ajakirjandus omal ajal arutul hulgal ja isegi arwuliselt ning üksikasjaliselt tõendus tõi.

Mis kaubandusse enesesse puutub, siis mängis Eesti Wenemaa wäliskaubanduses 1920 a. lõpuosast algades õige tähtsat osa, seistes sääl eesotsas. Seda-mööda aga, kuidas Wenemaa Läänega otsekoheseid sidemeid soetab, jääb kauplemine Eestiga wähe-maks, kuna kauba wedu Eesti kaudu weel 1922 a. esimesel poolel õige kõrgel seisab. Sama aasta teisel poolel wäheneb kaupade läbiwedu Eesti kaudu (transiit) kui ka kauplemine Eestiga kiiresti, ja kui käesolewa aasta esimestel kuudel, Soome lahe raskete jääolude pärast, mis Petrogradi sadama ja Lääne-Euroopa wahel otseühenduse pidamisele tuntawalt takistusi tegi, Wenemaa weel sunnitud oli osa kau-

pasid Tallinna sadama kaudu sisse ja wälja wedama, siis langes kaubawahetus Eesti enesega äärmiselt madalale, nähtus, mida kahe naabri majanduslikus läbikäimises mitte soodsaks pidada ei saa.

Tõsi küll, nii ühel kui teisel pool piiri on mõndagi muutunud, mis endise aja elawat läbikäimist majanduslikult tuntawalt kitsendab. Nagu tähendatud, pööras Eesti oma tähelepanu pääasjalikult lääne poole, et neilegi saadustele, mis wanasti suurel mõõdul Petrogradi turu nõudeid rahuldasiid, kaugematel wälisturgudel ostjaid leida. Petrograd, selle wastu, hakkas toiduaineid, mis omal ajal Eestist tulid, oma ligemaist kubermangudest nõudma. Ja see on muu seas üks tähtsam põhjus karjakaswatuse kiirele edenemisele Põhja-Lääne oblasti kubermangudes, iseäranis Tsherepowetsis, mille piimaasjanduse awarad wäljawaated isegi wäljamaa kapitaali tõsiselt huwitawad.

Aga waatamata nende sisemiste muudatuste pääle, leidub weel küllalt kaubanduslikke ja tööstuslikke huwisid, mis ligemat läbikäimist Nõukogu-Wenemaa ja Eesti wahel õigustaksid ja isegi tarwiljeks teeksid. Osa Eesti põllumajanduse saadustest, eriti karjasaadustest, wõiks ikkagi weel tänapäew Petrogradis turgu leida, seda enam, et nende paigutamine läänepoolsetele turgudele siinamaani wähe rahuldawaid tagajärgi on annud. Eesti on aga wiimasel ajal rohkesti sisse wedanud wõrdlemisi kallist Ameerika nisujahu — isegi Wenemaa tegi seda — kuna nüüd Wenemaa oma nisu säältamast Eesti kaudu Lääne-Euroopasse wõib, palju odawamate hindadega. Kuigi Eesti tarwidus sel ajal Wenemaa wäljawaos ainult wäikest osa wõib mängida, Eestile oleks ta ikkagi teatud suurus. Teine ala oleks metsasaadused, kus jällegi wahetuskaupa wõiks sündida: Eesti paberile on Wenemaa juba nüüdki hää ostja, kuna Eesti mööbliwabrikud, Luther eesotsas, suure osa oma tooresainest Wenemaalt wõiksid saada, nagu see endisel ajal sündis.

Ei wõi ka unustada, et Wenemaa tööstus, olgugi et ta alles pikkamisi sõjaaegseist haawadest paraneb, siiski mõndagi oma saadustest Eesti turule

wõiks saata; nii näituseks porselaan- ja fajanstõöstus, klaasitõöstus (teatud sortides), kaardiwabrikud, katustrust (asbestitööd) jne. Wiimasel ajal on ka õlikookisid suuremal hulgal Eestisse weetud.

Nii wõiksime ligemal waatlemisel terve rea aineid leida, mis ühelt wõi teiselt poolt kaubaainena naabririigis turgu leiaksid. Kuid tähtsam weel kui need üksikud kaubaained, mis, nagu tähendatud, Wenemaa wäliskaubanduses ikkagi suurt osa ei suuda mängida, wõiks Wenemaale olla Eesti suur- tõöstus oma sissesäädetega, mis asutatud ja loodud teatawasti mitte kohaliku Eesti turu ja nõuete tarwis, waid tolleaegse Wenemaa üleriiklikkude tarwete täitmiseks, ja mis nüüd sellepärast, et see ulatus puudub, paratamatalt känguma peab, sest Eesti omad nõuded jaksawad talle ainult wähesel määral tööd anda, see aga wähendab töowiljakust ja teeb saadused sedawõrd kalliks, et raske wälissaadustega wõistelda. Ajalehtedes mitmel puhul awaldatud aruanded näitawad, et juba nüüdki suur osa Eesti suurtõöstusest Wenemaa tellimisi täidab, Wenemaa turule valmistab (paberitõöstus, metalliwabrikud jne.), kuid waewalt maksab ligemalt seletama hakata, et see siia maani juhuslikku laadi kannab, et juttugi ei wõi olla organiseeritud koostöötamisest, nagu seda ühe kui teise poole huwid nõuaksid. Siin wõiks ligemal läbikäimisel kahtlemata tuntawaid tagajärgi kätte saada.

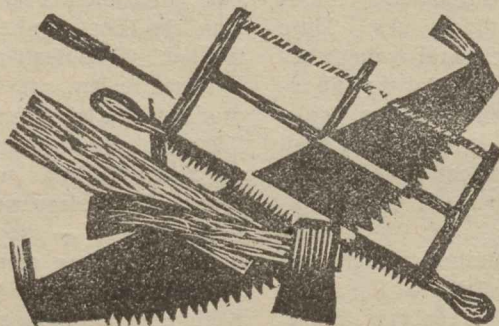
*

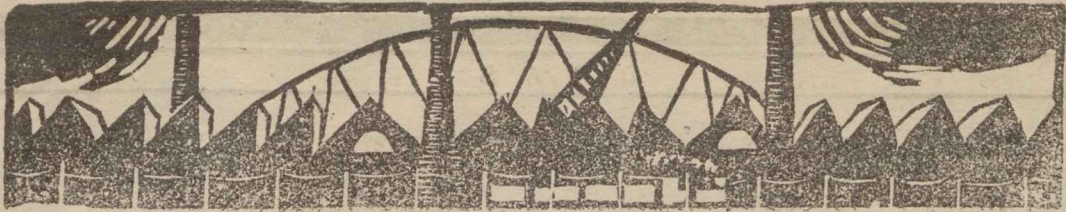
Oma osawõtmisega tänuawusest järjekordsest Eesti tõöstuse näitusest Tallinnas, ei häita Wenemaa mitte ainult kui põhjendamata on kõik jutud ta waenulikkusest naabrite wastu, waid katsub ka awaramat teed leida majanduslikuks läbikäimiseks. Loomulik, et siin eesotsas sammub Wenemaa Põhja-Lääne

oblast, mis Eestit ta terwel idarajal piirab. Terwe rida kaubanduslikke ja tõöstuslikke asutusi ja ettevõtteid, keda osalt teisel pikemalt lugejatele tutvustame, astub siin esimest korda pääle seda, kui Wenemaa uuele alusele astunud, organiseeritud kujul Eestis awalikult wälja, esineb näitusele Põhja-Lääne oblasti (Petrogradi) kaubanduskoja lipu all oma saadustega Eesti turule. Ja mitte ainult Eestile. Nii mõnigi katsesarw läänest, mis weel ei ole ulatanud Nõukodude Wenesse, on juba ulatanud Eestisse. Tule- tame meelega ainult linaostjaid, kes aga kaugeltki mitte ainukesed ei ole. Neile tahab Wene osakond Tallinna näitusele nõrkagi aimu anda sellest, mida Wenemaa wõib valmistada wõi pakkuda.

Tuleb tähendada, et wististi küll mitte kõik wäljapandud kaubad ühel wõi teisel põhjusel ostjaid ei leia. Aga kordame uuesti: Wenemaa osawõtmisel on märksa laiem mõte ja ülesanne, kui ainult üksikutele kaupadele turgu, üksikutele äridele wõi ettevõtetele tellijaid leida; see on katse, luua tõsiselt awaramat pinda ligemale majanduslikule läbikäimisele.

Meie teame, et näitusest osawõtmisest selleks ammugi weel küllalt ei ole — sinna on waja sügawamaid läbirääkimisi ja kindlaid lepinguid. Neid ei taha meie siin — küsimuse majanduslikku külge käsitades — ligemalt puudutada. See on eriülesanne. Küll aga on meie kindel tõearwamine, et see liginemine Eestile mitte wähem tarwiline ei ole kui Wenemaale, ja et see aeg mitte kaugel ei wõi olla, kus läbikäimine endiste Läänemere kubermangude — praeguse Eesti — ja Põhja-Lääne oblasti wahel weel elawamaks kujuneb, kui ta oli Eestimaa kubermangu eluajal. Ja et käesolew Eesti näitus selleks oma osa kaasa mõjub.

POHJA-LÄÄNE OBLASTI TOOSTUSE EDENEMISE KAWA 1924—1928 AASTA KOHTA

Waatamata selle pääle, et Põhja-Lääne oblastis rasketööstuse tooresainete hallikaid ei ole, oli ta enne sõda siiski üks tähtsam tööstusraioon Wenemaal.

Tähtsamateks teguriteks, mis sundis tööstust siin pesitsema, olid üheltpoolt lähedus wäljamaaga, kust kütte- ja osa tooresaineid sisse weeti, ja teiselt poolt riiki juhtiwate majandusliikude organide koondumine Petrogradi.

Rewolutsiooni esimestel aastatel, kui Põhja-Lääne oblast blokaadi pärast oma kasulikku geograafilist seisukorda kasutada ei saanud ning wabrikud ja tehased tooresainete puudusel oma walmistust märksa vähendama pidid, tärkas küsimus, kuiwõrd oblasti tööstuse olemasolu siin, kaugel tooresainete hallikatest, majanduslikult kasulik on. Sel ajal kaldusid paljud arwamisele, et waja oleks wabrikute sissesääded neisse raioonidesse wiia, mis kütte- ja tooresainete poolest wastawamad oleksid.

Paljude põhjuste mõjul, mis ühenduses olid kodusõjaga, ei saadud seda mõtet õnneks ellu wiia ning läks korda peaaegu puutumata jätta siinset tööstusraiooni, millel Wenemaa elus mitte wäikest osa ei tule etendada.

Ei Euroopa sõda ega rewolutsioon ei ole pehendanud meie tööstusaaduste puudust, mida esitsa rahuldama oleme pidanud suurema sisseweoga, kuid mis aluspõhjaks on ka meie oma tööstuse suuremale edenemisele.

Selles riigimajanduse üldises tõusus on võimalik asuda oblasti loodusliikude warade kasutamisele, mis peituvad tema weehallikates ja kohalikus küttesaines. Sellega on võimalik tema tööstuse edenemisele kindlat alust rajada.

Oblasti tööstuse tegewus esimesel aastal rahulistes tingimustes näitab, et edenemine majanduslikult wõimata ei ole.

Oblasti tööstus walmistas saadusi 110 miljoni kuldrubla eest, töötasid umbes 90 000 töelist ja üldsaadusest läks 65% üleriiklikkude tarwiduste katmiseks.

Pääle selle näitawad nõudmised, mida wabrikutele ja tehastele meie küttesainete raioonid, rahwa teedekomissariaat, ehituse ja teised asutused ette panewad, et ainult siinses raioonis neid rahuldada wõidakse, sest ainult siin leidub wastawaid sissesäädeid ja töowilumust.

Need nähtused võimaldawad üles sääda enamwähem kindlat kawa tööstuse edenemises Põhja-

Lääne oblastis ning hinnata tema produktsiooni lähema wiie aasta jooksul järgmiselt:

Tööstusharud	Ennesõjaaegsetes rublades (tuhandetes)				
	1924 a.	1925 a.	1926 a.	1927 a.	1928 a.
Metallitööstus	23.430	38.842	56.028	74.824	92.440
Elektrotehnika	22.745	31.520	39.110	45.508	51.235
Keemiatööstus	45.836	51.036	57.600	60.058	70.232
Mineraaltööstus	2.016	2.570	3.350	4.117	4.979
Nahatööstus	6.790	10.541	14.054	15.811	17.568
Tekstiiltööstus	27.879	39.144	53.234	66.534	79.009
Õmblustööstus	13.700	13.700	13.700	13.700	13.700
Paberitööstus	4.495	5.660	13.970	17.490	17.490
Trükitööstus	640	1.280	1.920	2.560	3.200
Toiduainetetööstus	17.192	18.140	19.038	20.056	20.984
Puutööstus	14.642	17.627	20.257	21.450	23.556
Kokku	179365	230060	292321	342118	394293

Kui wõrdleme igaaastast kaswu sõjaeelsega, siis saame järgmised protsentide arwud:

Harud	1924 a.	1925 a.	1926 a.	1927 a.	1928 a.
Metallitööstus	20	34	49	65	80
Elektritehnikatööstus	88	123	152	177	200
Keemiatööstus	56	63	71	74	85
Mineraaltööstus	20	26	34	42	51
Nahatööstus	44	68	91	103	114
Tekstiiltööstus	27	38	52	65	77
Paberitööstus	36	45	112	140	140
Trükitööstus	5	9	13	18	23
Toiduainetetööstus	30	31	33	35	37
Puutööstus	60	72	83	88	97
Keskmiselt	39	50	64	74	86

Selle kawa järele kaswab töolistte arw järgmiselt:

1924 a.	70 000	töölist
1925 "	83 500	"
1926 "	101 000	"
1927 "	116 000	"
1928 "	134 000	"

mis võrreldes 1912 a. annab vastavalt 44, 53, 63, 73, 84 %.

Mis puutub kütteainetesse, siis vajab oblasti tööstus järgmiselt 7000-kaloorilist kütteainet:

1924 a.	45	miljoni puuda
1925 "	55	" "
1926 "	72	" "
1927 "	88	" "
1928 "	107	" "

Kui selle juures arvesse võtta seda osa, mida energia näol saadakse „Punase Oktoobri“ ja Wolhowi jõujaamadest kui ka turba ja põlewkiwi kasutamisesest, siis oleks puude, kiwisöe ja nafta tarvidus:

1924 a.	34	miljoni puuda
1925 "	42	" "
1926 "	42	" "

1927 "	57	miljoni puuda
1928 "	75	" "

millest 80% peab olema mineraalküte, suuremalt osalt väljamaa kiwisüsi.

Wäljamaa kiwisöe tarvidus hakkab vähenema ning viidakse miinimumini sellest silmapilgust, kui teostatakse Swiri jõe ja Nasijewski soode elektrofikatsioon.

Tooresaineid weetakse enamasti wabariigi teistest raioonidest ning ainult osa wäljamaalt; metallitööstus võib tulewikus wabaneda wäljamaa tooresainetest Aunuses walmistatava malmisaagi arwel.

Tähendatud programmi teostamiseks on waja tegewuskapitaali suurendamist ja ta läbiwiimine, mis ligilähedalt samuti nagu enne sõda suurel osal üleriiklisi nõudmisi silmas peab, oleneb täiesti rahalistest tingimustest. Ja võib kindel olla, et sel alal Põhja-Lääne oblasti tööstuse edenemisele lähematel aastatel awarad võimalused antakse, sest riik tunneb puudust neist saadustest, mida sinne tööstus walmistab. Ühes töö kaswamisega muutuwad aga ka saaduste hinnad rohkem wastuwõetawaks tarwitajale.

SÕUDJAD

Me sõuame lahtisel merel,³
ei karda me tormi ei õöd,
meil miljonid vägesid järel
on aitamaš algatud tööd.

Meil eesmärk suur, kõrge ja hele
ning rand — maailmade äär;
las' tõusku tuul tahes kui kõle,
ei heiduta meid tema määr.

Ei iial me väsimust tunne,
murdlained ei wäära meid teelt,
sest lõpuni sõudmise wanne —
see kõneleb kõikwõimsat keelt.

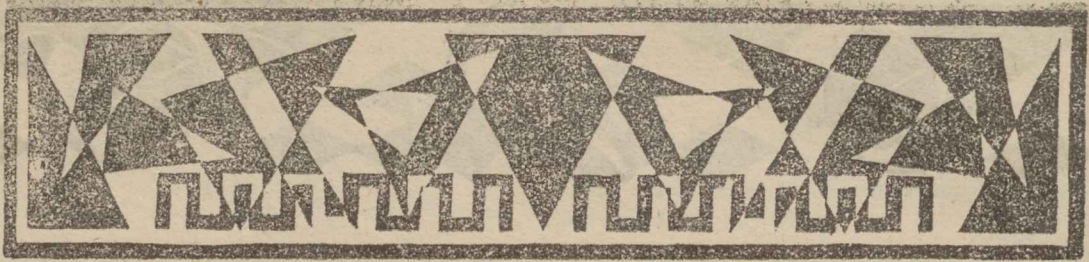
Ja kuigi meist mõni ehk taandub
teel sõudmisel randade randa,
siis miljon uus wändasid koondub,
et lõpuni jõudu meil anda.

Me sõuame lahtisel merel,
ei karda me tormi ei õöd —
eel eesmärk meil kõrge, ja järel
teeb töowägi kangelastööd.

Kusta Ükspere

Tõblime

PUNANE NÄDAL

Franz Jung'i romaan. Tõlkinud W. Rätsepp

On olemas rumal harjumus, maakohta mäe ja oru, metsa, aasa ja wete järele waadelda. Inimene loobub maa nägemisest. Olgu ta söötis ehk haritud, tasane ehk künkline, maa on ikka ilus. See on midagi, mis pilku kütkestab ja enesesse tõmbab, mis selleks antud, et inimesed oma tööga seda sigitawaks teeks. Ei olegi nii mõttetu luuletajal maad emaks nimetada. Nagu linn kokkukurutud, ülestikkukuhjatud maa on, mis masinaist jahwatatuna ja segiwisatuna inimestele uut energiat ja teistlaadilist iludust loob, nii woolab see uuestisündinud jõud jälle wälja ja seob end maaga, et jälle sigitawaks saada. Ei ole mingit wastolu linna ja maa wahel, waid wastastikune täiendamine, kui maa waba on. Õhku wabadust põllumuld kui ka masin, kuid inimene tõrjub weel wastu sellele. Ta on weel otsusewõimetu ning kardab.

Maa sirutab end kaugele wälja. Raudteetamm, mis horitsondi tagant läbilõikab, on kui nõrk katse kaitses üles säada. Maa lainetab sellest üle. Kaewikute korratud read lõikawad maasse. Läbi paju- ja lepapõõsastiku, mis end kohati tiheidalt kokku tõmbawad, läheb tee. Kuni wäikse künkani, säält pääle ulatawad üksikud puusalgad kuni asundusest raudteejaamani minewa teeni. Kõrgustikult wõib näha just wiimast ehitust, wõrastemaja. Säält pääle jookseb tee otse risti kuni jaamani. Selle wahel kuni kõrgustikuni tõuseb maa lugemata arwul wäikestel nõgudel. Liiwane pind ei sünni harimiseks, eriti weel neile, kellel seks nii wähe aega jätkub. See jääb nõmmeks ja tühjaks maaks, ning kitsas maantee wiib temast läbi külla. Kui esimesed töölistes lõotsutades ja higistades kõrgustikule jõudsid, on ju raske sammuda wastu kõledat tuult, pilk läbi puude ei olnud weel täiesti waba, kui nad ümber pöörasid järeltulijate waatamiseks ja sugu hinge puhata tahtsid, kuulsid nad tumedat häälesuminat. Nad ei suutnud aga weel midagi selgesti kuulda. Säält nägid nad järsku tänawal sõdurisid jooksuma. Üks pauk. Weel üks, kaks — wiis. Palju kisa. Metsast, ühest nõgust jooksti wälja. Noorsugu, karjades, nad näisid ärritud olewat. Poisid ja tüdrukud. Nüüd nägid nad, kuidas sõdurid tänawal püssid palge panid ja lasksid. Poisid tänawal. Mõned neist olid kiwihunniku juures. Nad jooksid otse sõdurite pääle. Töölistes ülewal kõrgustikul seisatasid

ühe silmapilgu, nad ei näinud korraga kõike mis sündis. Aga siis jalgrattastele ja mäest alla. Hurraa, karjusid nad. Nad ei teadnud muud teha. Aga see oli ilus. Selles oli julgust ja waimustust. Ja see mõjus säält ali kui suurtükipauk.

All külas oli wõimalus warem seda rühma tähele panna. Midagi hoopis iseäralist, nagu mõni suur süudmus töötas see olla. Rühm laulwaid ja naerwaid inimesi, kes läbi prügiwälja linnast tulnud, sammus kindlal sammul reas ja rinnas üle silla. Seejuures weel harilisel päewal, kus kõik tööil olid. See andis küllalt põhjust uksele jooksta, et näha, mis uudist tulemas. Algusest, kahjuks, on see ikka jälle hirm, mis kuni kontideni tungib. Enne kui selle üle õieti selgusele oled jõudnud. Rewolutsioonilauluga punasest lipust sammusid nad. Kõik noored poisid — ka tüdrukuid oli nende hulgas — see oli kui üks ühine keha, mis edasi liikus. Kesksuwel, puhkepäewiti, ei olnud see midagi iseäralist, et siit salgad läbi käisid. Nad nägid just samasugused wälja, midagi wäljakutsuwat, sugu liialdust oli neis, mis wastuwaidlusele ärritas, rahulisest waatlemisest wälja kiskus, kes seda pilti waatles, ei saanud sellest enam lahti, ja see takt, millega need wärsked noored mööda sammusid — ei, see oli sama, kuid mõjus hoopis teisiti, kui suwe puhkepäewadel. Nendel oli seda häbemata julgust, mis just nüüd puudus. Naised waatasid nüril ilmel läbi akna. Hää ka nii. Ei olnud ruumi tigatedaile märkustele. Kuhu nad ka ei läheks, neil on õige käik. Teawad, mis nad tahawad, ja kuidas ka ennem inimesed sarnastele rühmidele järele ei urisenud, see tunne lepitab neid. Need on kõik tööliste lapsed, aga, jumalale tänu, teistsugused kui meie, ütlesid nad. Linnas näib siiski midagi lahti olewat, see oli teine äratunne. Muidu ei oleks need siin, — kindlasti jälle mõni suur streik. Ja tööliste kogu wiletus, mida nad enestega ühes kandsid ja mida nad ikka unustada tahtsid, sai jälle uue tähtsuse. Noor rahwas oli seda enesega ühes toonud, jälle wälja omast urkast, tähendas see, jälle nende wastu säält ülewalt, ja kellel parajasti mõni toimetus käsil oli, see segas sellesse tugewawande — et ta ühes jooksta ei saanud ja tuhandeid asjust kinni peeti. Kuid hää soow läks nendega kaasa. Aga nende eneste noorsugu palawnes, pooltäiskaswanud tüdrukud, kes kodu

olid jäänud. Mitte ilma kadeduseta waatasid nad järele. Isa ei olnud neile sellest midagi rääkinud. Need olid kui puupakud. Neid oli elu warakult kibeduse ja ülekohtuga wallanud, mõtlesid nad. Ja nad kahtlesid, kas mitte kiwa järele wisata. Aga wanad ei julgustanud neid seekord ainsama sõnaga. Ja nad püüdsid neilt, kes mööda läksid ja laulsid, süngeid, waimustud ja rõõmsaid piike. Nad oleks, kui neid häbi ei oleks takistanud, kõige armsamini wihas hulunud. Nad tahtsid kaasa minna.

Möödaminejad sünnitasid soldatitele alguses rõõmu. Mis teab ka palgasoldat ühiskonnast ja

on jäetud. Nii jooksid nad ka nüüd tööliste noorsoole järele, kui need maanteelt kõrwale pöörasid ja puudereast warjatuna nähtawasti peatama jäid. Siin saab nalja, hüüdsid mõned, kellel eriti igaw oli, ja jooksid järele. Kui nad midagi enam ei kuulnud, hiilisid nad edasi, et midagi kuulatada, kinni haarata — kes seda teab. Teised waatasid uudishimul kaugemalt. Nüüd tõmbas üks käega ja mõned jooksid neist juure. Rühm oli peatunud ja kaasawõetud seljakottest plakaadid välja wõtnud, üleskutsed töölistele ja proletariaadile, ka raamatuid oli neil käes ja nähtawasti tahtsid nad külla tagasi minna ning säääl tööd alustada, kui ühel sõduritest mõte tuli nalja teha ja laskis ühe

Sm. W. Kingissepa nim. Petrogradi Eesti Töölitemaja näitering 1923 a.

rewolutsioonist. Neil oli pääsi, et noorrahwas mõlemist soost siin wäljas wabalt ümberjooksis, nii kaugel majadest ja linnast. Mis siin kõik juhtuda wõiks. Alawäärtuslik ollus on palgasoldatid. Mis neid wihatawaks teeb on see, et nad sellest elawad mitte midagi mõelda. Selle eest saawad nad makstud. Palgasoldat, kes selle üle järele mõtleb, kes ta on ja enesele ette kujutab, milleks teda kasutatakse, jookseks ära. Sarnaste poliitseisalkega peaks kui metsloomega ümber käima. Neil peaks kiwidega päälüüd sisse lööma, et nende ajusse wäiksematki sädet inimlikust mõtlemisest wajutada. Nii on nad aga kas wägiwaldsed ja toored ehk ühtlasi lapsikud ja rumalad kui mahajäänud lapsed, kes pärast enese hooleks

paugu jagamises kumargil olewate päade üle. Ta tahtnud nende nägusid näha, seletas ta pärast. Kuid ta ei näinud ühtegi „nägu“. Ta nägi, kuidas nad ühe nõksuga ülewal olid ja temale kallale tormasid. Siis laskis ta weel korra ja ka teised tegid seda ning siis tulid ülewal töölised, mis sundis sõdurisi tagasi jooksuma, et seltsimehi appi kutsuda. Nii arenes see. Sõdurid tormasid minema. Rühmas oli aga üks surnu, üks poiss oli surma saanud, üks wormija õpilane, ja kaks haawatut, ühte oli kuul õlast riiwanud, mis aga õige süütu haaw oli, teisel oli kuul käewarrest äbi jooksnud. See sai peagi selgeks. Seejuures ei räägitud palju. Keegi pani ette Homanni juure minna. See oli maja, mida naine läbiotsimise

ajal meele tuletas. Oli tumedalt see tunne, kus juba haige on, sinna peab ka teisi wiima. Ka surnu wiidi sinna. Nad kandsid neid wõraste-majast mööda, ilma et ükski sõdur end näidanud oleks. Majas oli surmawaikus. Töölised läksid rongis, jalgrattad käekõrwal. Nad usaldasid wae-walt hingata. Oli midagi tulemas koha pääl, see tunne asus kõikidel ajus. Aga keegi ei teadnud midagi, ka mitte enese mõtteid. Nii tulid nad majani ja läksid sisse. Sosistati.

Tasa jutustati uuesti juuretuli-jatele, kuidas see juhtunud oli. Noored olid täiesti wait. Nendelt kanti aukartlik waikimine ka juuretuli-jatesse üle. Mitmed neist nägid esimest korda wõitleja surma. Nad waikisid põrutult. Ka küla jäi waik-seks. Üksikud pugesisid jälle oma majasse. Ainult Homanni juure jäi üks salk, kes eeskoja ja mõle-maid tubasid täitis. Kõik ootasid, et keegi kõike seda selgitaks. Ja waljusti küllalt räägiks. See piinas nii.

III.

KOLMAPÄEWAL — SAAB HÄDA SUUREKS.

Hilja õösel läksid wiimased. Haawatud taht-sid ühes linna tagasi minna. Ehk küll ühel neist tugew palawik oli. Ei saanud ju muud teha, kui hädasidumist toimetada. Nad jäid oma nõudmise juure edasi minna. Surnu üksi jäi sinna. Poisid lubasid teda äratuua lasta. Sai jälle keskpäew. Küläs ei liigutanud end keegi. Keegi ei näida-nud end.

Homannil oli eriti halb. Ta kõhtis alalõp-mata ja hingeldas. Naine talitas kõõgis. Ta tor-kas raudora tulle, nii et sädemed kargasid. Ta wõis mõelda, et see üks neetud elu on. Juba jälle oli mees kaheksa nädalat töötä. Seejuures oli ta oma korteri linnas ümber wahetanud, sest et ta lubjamurrus tööle pidi hakkama. Ta oli masinist, kaua aega merel kütjana olnud. Mõne nädala järele pidi ta aga juba woodisse heitma. Nüüd läks haigus iga päewaga pahemaks. Ta oli suur ja tugew naine. Ta wõrsus kindlasti kusagilt terwest maakohast. Ta ei wõinud kosuda siin söewingus ja wiletsuses. Õlad rippusid tal ette-poole, kogu keha oli kokkupigistatud. Saabusid pea kaksteistkümmed aastat, mis ta selle mehe juures wastu pidas. Ta oleks pidanud seda ette nägema, ütles ta enesele mõnikord, sest see oli juba algusest pääle nõrk mehike. Talle oli meel-dinud, et mees nii korralik oli, tõsist hoolet nägi majapidamises. Alguses oli see ka kerge. See läks mängides — ja oli weel muudki, mis noorele naisele mehe juures meeldis. Seda ei saa kindlasti ära määrata, see on midagi ebamäärast, mis aga otsustandew. Ta wõttis teda, ehk ta küll haiglane oli. Sest saab üle, oli ta mõelnud. Ja nüüd kestis see juba kaksteistkümmed aastat. Iga aasta, kokkuarwates, paar kuud, siis sõda ja see kogu õnnetus, ning nüüd on ta täiesti maas. Närune tasu ja kannatus kogu eluks. Ta tegi

enesele sagedasti kibedaid etteheiteid. Ta oleks enesele teise mehe pidanud wõtma. Tema nägu oli wali, luud tungisid terawalt wälja. Silmad waatasid sisemusse pöördunuit. Sellepärast wihati teda siin. Neist silmist ei saanud midagi lugeda. Ainult otsaesine rippus kui alanduses paendudes.

Homann lamas kõrwaltoas. Ka Karl oli praegu sisseastunud. Kütja päris olukorra järele. See oli ettewõtlikum kui wälja nägi. See oli ka põhjuseks õige haruldasele sõprusele Karli wastu. Sest Karl oli pea kakskümmed aastat temast noorem. Nad olid mõlemad parteis, olid sääl üks-teist lähemalt tundma õppinud. Homannil oli sel korral eriti usaldaw koht. Tal ei olnud midagi kõik mered läbisõitnud masinisti wõimsast üles-puhutud metsikusest. Pigemini oli ta liig waikne. Aga tal oli teraw pilk selleks, mis töolisteliikumi-sele tarwiline, kuidas seltsimeeste pääle mõjuda, et nad ühte hoiaksid. Haruldane ta'ent. See oli ka ainuke asi, mis talle tõsist lõbu walmistas. Kuidas temast küll masinist on saanud, mõtlesid mõned. Sündmused kohal olid teda ärewusse saatnud. Ta oli end nüüd küll parteielust tagasi tõmmanud, ta tundis end liig wiletsa olewat ja oli sellepärast wäljaspool tööd otsinud. Sellegi pärast olid tema mõtted sääljuures kinni, ta oleks ka siin koha pääl warsti katsunud liikumist alata. Sellest rääkis ta eriti hääl meelel. „Mis on,“ hüüdis ta Karlile. See hakkas seletama, et sõdurid ennast nüüd näha ei lase, igatahes on sissepääs wõraste-majasse sulutud, wahid wälja pandud. Muidu oli kõik waikne. Töölised ootasid teateid linnast. Need kaks meest, kes eila sinna olid läinud, ei olnud weel tagasi. Enam, mis poisid jutustanud olid, ei teadnud keegi. Ka tahtsid nad kellegi juure kokku tulla ja sääl otsusele jõuda, kas kedagi kogukonna esimehe juure saata, ehk komisjoni sõjawäe osa juure läkitada, et läbiotsimise põhjust teada saada, et üleüldse mõista, mis lahti on. Kõik seda seletas Karl ägedalt läbisegi ette tuues, igal pool oli ta ühte ehk teist kuulda saa-nud. Sest inimesed istusid kodus ja hädaldasid, ei näinud sugugi selle järele, nagu oleks wõitluse-tuji walminud. Telliskiwi töölised olid päalegi täna tööl. Igat sõna saatis masinist tähtsal pää-noogutusel. Kõik tahtis ta õelda, muidugi, mui-dugi. Sooned paisusid tumepunastena. „Ja sina? Sina ütlesid neile ometi, sina awaldasid neile oma arwamist — mis, mis —“ aga Karl naeratas põlglikult: „Neid siin peaksid sa enne tundma õppima,“ „mis — mida nad weel ootawad —“ Ta ajas end üles, ja karjus. Naine waatas üle ukse sisse. Karl oli liig kibedas meeleolus, et haigega waielda. Ta waikis. „Kuule, Karl,“ ütles haige tasa, wäsinult, kõha piinas teda. „See on sellepärast, et neil inimestel ühtegi kindlat organisatsiooni toeks ei ole. Ma märkasid seda kohe. Meie oleks pidanud töötama, selle asemel et nurka pugeda. Nad ei ole sugugi pahad inimesed, kui nendega õieti ümber käia. Esiteks peab neil,“ jatkas ta enesele rääkides weel tase-mini edasi, „muidugi ühendus olema. Peab teadma,

mis mujal sünnib. Siis peab aga iseseiswalt töötama."

Naine oli pahas tujus. Kahtlane lärm kostus köögist. Karl kuulis seda waewalt. Kõik see oli temale iseenesest mõistetaw. Sest saadik, kui see haigena lamab, ei ole temaga midagi pääle hakata, mõttes ta. Siin ei ole mul midagi otsimist. Karl tundis, kuidas ta naisele koormaks oli. Sellest ei olnud ainust sõna räägitud. Aga seda aimatakse. Kahtlemata tundis ta sügawat kohustust naise wastu. Ta ei olnud enesega sugugi rahul. Tema wilets iseloom on selles süüdi, ütlesid teised, ja ta uskus seda. Berndt oli kontorist. Wanemad ei olnud temaga just sõbraliselt ümber käinud. Waewalt oli ta õpilaseks läinud, kui nad temale pääle käisid väljaspool kodu enesele magamiseaset otsida. Kodu oli liig wähe

misse astus. Ta oli seks sünnis, et sääal osa mändgida. Ta oli palju lugenud, oli iseseiswalt kõiki-dest raamatutest aru saada suutnud, oli sitke kui nahk; mis ta ette wõttis, wiis ta ka läbi, kui kaua see ka aega ei wõtnud. Juba noorte ühingus, kust ta parteisse tuli, torkas see silma. Tal ei olnud kiiret otsustamisel. Ta urgitses, juurdles, kuni tal asi täiesti kindel oli, siis algas ta pääle. Kahjuks näis see aga wäliselt teisiti olewat. Nagu puuriw tige isemeelsus, upsakus ehk koguni kadendus, nii et tal tõsiselt wähe sõpru oli. Ta oli weel noor ja ei kannatanud selle all palju. Tema huwid, tema ülesanded, tema waimustus olid samad mis teistelgi. Ta tundis end wähem üksildase. Masinist lähendas teda enesele. Karl töötas wäga teaduslikult, suure hoolega. Ta elas ühiskonnas, kui ta selle häaks töötas. Ta liitus masinisti

[Petrogradi kubermangu Eesti asunikude konwerents

Petrograd, 28. aprill — 1. maini 1923 a.

Osa wõtsid 74 saadikut, kes esitasid 15.000 asunikku

ruumi. Magamiseasemel oli neetud üksildus. Inimesed sääal ei rääkinud temaga ja sõpru ei olnud tal ka. Igatahes ei teinud see kellegile löbu temaga ümber jooksta. Tema wilets iseloom — ütlesid nad. Tema urises nimelt. Ta tegi alalõpmata kibedaid tähendusi. Tal enesel ei olnud seda mõttes, ta ei märganud seda ise, teised wõtsid seda aga sarnasena wastu. Ja waen laienes. Ta jäi eraldatuks. Nii seltsimeeste hulgas kui ka kontoris. Ta hoidis end wisalt omal kohal, sest ta pidi seda, ta teadis, korra uulitsale heidetud, ei ole tal enam midagi pääle hakata. Sarnasele äratundmisele jõutakse warakult. See teeb inimese inimese soodseks wastupidama, kuigi teised teda ei taha. Pärastpoole tasanes see olukord, kuid wari sest jäi ikka alles. Eriti kui ta parteilliku-

külge. See wõttis teda lõpuks enese juure elama.

Berndt oli pikk lahja noormees. Õlekollased juuksed seisid salkus. Silmad waatasid selgelt ja kainelt, peaaegu pilkawalt, keegi ei wõinud esimesel silmapilgul tõendada, et neis waimustus wõis leegitseda. Ta käis kehwalt, hooletult riides. See ei olnud just töölise ülikond, mitte ka kirjult kokkulapitud, weel wähem aga jalutusülikond, ehk ta küll selle pääle rõhku pani. Ta nägi kulunud wälja ja andis isanda wälimuse. Muidugi ei wõinud Karl sinna midagi parata. Aga nii nägi Karl Berndt wälja.

Wõõrastemajast teisepool küla otsas kogunes kellegi juure suurem hulk elanikke. Ta tõi neile uudise kaasa, mis weel puudus, et segadust täieliseks teha — nimelt, sillale oli sõjawäepatrull

tekinud, mis nähtavasti teed linna sulgus. Ehk õigemini, ta äratas segaduse ellu, sest see, mis seni räägiti, avaldas ainult nürri abitust. Kõige paremini oleks öeldud, meie ei taha midagi. Ainult jätke meid rahule ja andke meile tööd — ja alles siis, kui see kindlustatud, võib alustada sajatusti ja enesekaitsele asuda. Nii riputi aga õhus. Ja mõnigi heitis Kari päale kaunis kihwtise pilgu. See tahtis nagu öelda, ära tungi siia, sina ei kuulu meie hulka. Nad rääkisid kõik veel läbisegi. Ikka uusi tuli juure, mõni läks välja, et teateid saada, kas telliskiwitöölised juba tagasi on. Need saavad teateid tooma, mõtlesid nad. Üldiselt oli see päew hästi läinud. Oli ju ka kodus küllalt tööd. Mure ei olnud liig raske.

Sellest oli ka umbusaldus veel wärske. Miks nad end üldse nii erutawad, mõtles mõnigi. Nad ei ütelnud seda aga. Lase enne teised rääkida. Mõned ütlesid: „Kortsimees on õige lõbus (Max oli ta nimi), Max naerab ja joo kogu päewa.“ Naist ei olnud nad näinud. Tüdruk oli tal veel, sellega olid nad rääkinud. Nad maksawad hästi, kõik puhtas rahas, oli see seletanud. Sõdurid lamawad tantsusaalis ja küünis, kokku umbes sadawiskümmend meest. See tähendab, nad ootawad mõnda käsku. Keegi ei woinud aga arwata, missugust käsku, mislaadiline see käsk wõis olla. Motoorras oli neil kaasas. See oli juba kaks korda kaugemalolewasse raudteejaama sõitnud. Suur toidukraamiwanker oli neil ka ühes, see oli kogu uudis. Ohwitserid noored, lisa jutustaja juure, päale ühe, kes aga selle eest kui wana patriarh välja nägi, suure walge habemega ja hiiglakaswuga. Nii sumisesid hääled läbisegi. Nüüd usaldasid need rääkima hakata, kellel asjad purustatud, talli sisse murtud oli. Sääli oli ka mees, kelle laste päale lasti. Wanem neist oli kaasas, et ta veel korra kõigile seda jutustaks. See andis asjale juba kindlama sihi. „Seda võib meile kõigile juhtuda,“ karjus Karl lärmi sekka. „Ei ole midagi, millega ennast kaitsta. Kas on veel õigust. Need talitawad hoolimatult. Nad lasewad maha, kes aga teele ette juhtub. Kuidas saaks neile wastu panna. Ei ole enam ühtegi õigust — naeruwäärt, nagu oleks selles ühiskonnas töölisklassil ka kunagi õigust olnud.“ „Telliskiwitöölisi ei ole veel siin. Täna on midagi juhtunud,“ hüüdis üks. „Need teawad juba, mida tahawad,“ karjus Karl. Ta karjus üle. Sellest hoolimata wõitis ta omale pikkamisi pinda. Parteikool pani end maksma.

Ta wõttis pikkamisi, koguni märkamata asja enese kätte. Ta wastas igauhele. Mitte, nagu oleks inimesed parteile waenulised olnud. Just selle wastu, nad olid pea kõik ühe ehk teise töölistepartei liikmed. Aga need wahed wähenewad seda enam, mida kaugemal partei büroost ollakse. Sarnaste linnast väljas olewate juures oli ametiühisusel enam mõju, sellest teati wähemalt, et ta olemas on. Ta näitas end sagedamini kui partei, kes sama hästi kui magas. See wõitles oma wõitlused keskkohetes, kõrwalkohtade päale tähelepanu

pöörata. Ja ühendus ei ulatanud kaugele. Ajalehti need inimesed ei tellinud, kõigi enam wast ühe kohaliku lehekese. Wõimalikult aga mitte ühtegi. Ennemalt küll. Nad kuulsid ju wabrikus, mis uudist sündis. Nad olid ka seks liig kibedas meeleolus, et aega lugemiseks wõtta. Aga see, mis nad kord lugenud ehk kuulnud olid, jäi nende päässe püsima. Nad teadsid, mida Karl nüüd seletas. Sest Karl rääkis peaaegu üksi. Ta arutas, mida neil teha tuleks. Kõige päält peaks nad ühendust looma linnaga ja kogukonnaga, lisa ta juure. Wähersed mõtlesid seejuures pikkade korskandepäale. Ülekaal waatas teisele poole. Karl liitus selle waatega ja leidis kohe poolehoidu. Siis ühinesid nad teannete korraldamises. Nad tahtsid wahid välja panna. Üks maja määrati selleks, kuhu kõik teated kokku tuuakse. Kellel sõjariistu ehk muud sellesarnast oli, pidi need korda säädma. Tehti ettewalmistusi abitoomiseks ümbruskonnast ehk linnast, kui midagi juhtub. Esialgu peab aga end wagusi pidama. Sõdurid rahule jätma ja nendega mitte tegemist teha. Üleüldse kodu jääda, kuni teateid tuleb. Jalgrattasõitjatele määrati teatud käigud. Selleks pidid mõned ennast wabatahtlikult üles andma. Tekkis wäiksel wõitluse meeleolu. Karl sai üldise tähtsuse. Ta rääkis töölisklassi wiltsusest, walitsusest, ettewõtjatest, sõjast, rääkis parteist ja wärskendas mälestusi. Hoidis meeleolu ärkwel ja hoos. Homann oleks end rõõmistanud. Sest hoolimata rääkis Karl külmalt ja mehaaniliselt. Tema taipas, mida siin rääkima peab. Ta oli seda õppinud. Inimestel ei olnud sugugi himu ruttu laiali minna. Nad tulid arwamistele, oletawatele wäljawaadetele kahtlusest, umbusaldusest, lootusest, wihast wõitlushimu meeleollu, endid, kuigi wastumeelselt, wastupane-kule kihutada lastes. Nüüd olid nad niikaugel.

Keegi jooksis hingeldades sisse ja teatas, et telliskiwitöökari suur mäss olewat. Ta wärises kogu kehast ärewuse pärast. Näis peaaegu, nagu kardaks ta. Üks poiss olewat siia jooksnud, tema poeg Hugo. Mõned olla juhatuse juures sees käinud; pikkamisi olla välja ikka enam inimesi kogunud. Ühe telliskiwimeistri olla nad poolsurnuks peksnud. Juhatuse olla trükitud sedeli välja pannud. Sellest kõigest sai wähe tolku. Enam ei teadnud jutustaja ka. Poiss jooksnud täitsa päata edasi. Aknaruutud olla nad sisse wisanud. Terwe mägi küsimusi kerkis esile? Sääli kõlas kisa. Hirmus läbitungiw kisa.

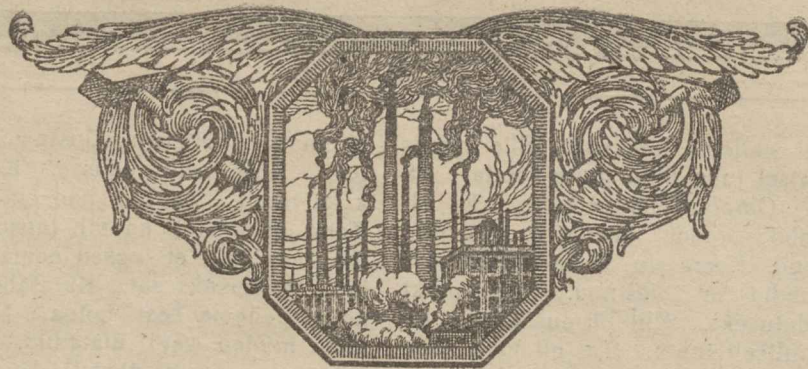
Homannite juurest tuli see kisa. Tunnid olid kui kiwid, mis kaela ümber pandud ja sügawusse kisuwad. Homannil oli haiguse löök. Ma kirjeldan seda. See on proletaarne haigus. Inimene, kes walgusesse püüab ja pimedusse tagasi surutakse ning sääli kinni peetakse. Rasked hiiglahnud tema pääl. Siis kisendab inimene. Hirm surub high otsaesisele. Elu lõpeb — kui need rahnud weeremas on. Silmad pärani kistud, tarretanud. Homann hüüdis wäiksel häälel naist.

Waewas end weel waljema hüüdega. Siis sündis see. Nüüd oli naisel juba hilja juure tõtata. Ta ei olnud kuulnud. Oma meelekibeduses. Ta oli akna juures seisnud, woodi lähedal ja üksisilmi uulitsale silmitsenud. Koera elu oli see, mistarwis weel töötada. Kondid on wäsinud. Wähematki wäljawaadet muudatuseks. Kui hirmus õudne on see ümbrus, waenuliselt inetu. Tal oli juba kibe hüüe keelel, sarnane wabastaw wäljendus wihkamisest, säääl kiskus Homann teda tõelikkusse. Ta kargas juure, kuid liig hilja. Homann oli juba woodis. Ta oli laua juures, oli säääl linast küüntega kinni haaranud, kiskus selle kaasa ja langes nüüd maha. Sööginõu, suur klaasist kaus, purunes koledal müral. Ja kui ta Homanni kinni wõtta tahtis, lõi see pää üles ja tõukas talle wastu rinda, nii et tal süda seisma jäi. Ja siis üles. Nad hoidsid üksteise ümbert kõwasti kinni. Üks sekunt ja siis tõukas ta edasi. Jalg kargas. Naine surus hoigehääle alla. Siis woodi. Ühe tõmbega olid akna eesriided lahti. Aken klirises aeda. Mõtted jooksid. Siis sai ta naisel kõrist kinni. Pigistas teda. Raputas teda. See käis naisel üle jõu. Ta oli kui halwatud. Põlwed wõnkusid. Ta ei teadnud enam, kust kinni haarata. Ja mees karjus järeljätmata, kuristades, kriiskawalt. Waht. Ta seisis kindlalt. Nagu sirutaks ta ennast. Hiiglasuur. Komistades libises naine. See käis üle tema jõu. Langes põlwili, nagu oleks tal jalad alt

tõmmatud. Halasta, Gustaw. Karjus ta wiimase jõul. Kõik kadus udusse. Kaks last olid neil, kaks tüdarta. Ta pidi nad oma õe kätte andma. Korra ennem oli ka nii, lapsed löödi siis weriseks. Oli tarwiline, et lapsed eemale saaksid. Kuni ta jälle terwemaks sai. Kui tähelepanelik olla, wõis kõige pahema eest hoida. Nii kaugetele ei olnud tema mõtted weel ulatanud. Kõik tantsis tema silmi ees, mustad tähed. Rusikas lõi talle näkku. Tal ei olnud enam jõudu — säääl tulid mõned maija. Mehed haarasid kinni, nii et luujatku ragisesid. Nad pöörsid, tõuklesid ja olid kui sõlm. Kuni nad teda madratsile wiskasid. Üks põlwitas tema pääle.

Keegi tõi wett. Üks ütles, teda peab peksma, see aitab. Meie juures oli üks sarnane, ta jäi kohe wagusaks, kui peksa sai. See ei aita midagi. Inimene ei wõi ju sinna midagi parata. Ta mõtles pärast selle üle järele. Homannile tuli nüüd waht huultele. Silmad pöördusid. Ta hakkas kõhima — hoog läks mööda, ta jäi ühetaolisemaks. Wesi nõretas. Naine oli kõõki pugunud. Ta tahtis wett sooja panna. Ta ei saanud rääkida. Sugu ümberwaadatagi, hirm oli tal weel kontides. Seda oli juba ette näha, ütles üks, kui nad jälle läksid. Küll ta magab nüüd wälja, ütlesid nad. Naine wärises weel. Mees oli teda juba paar korda hüüdnud. Naine hoolitses juba kõige ees. Tema nägu oli pehme ja alandlik. (Järgneb).

WENEMAA BALTIMERE LAEWASTIK 1923

Riiklik Balti laewastik on välja töötanud tegevuskawa eelolewaks 1923 a. hooajaks.

Kawa on rajatud üheltpoolt mulluse sõiduaja kogemustele, teiselt poolt teadaannetele, mida teinud mitmesugused kauba väljasaatjad kaupade weo suhtes eelolewal hooajal. Mulluse hooaja kogemused näitasid, et kõige edukamalt töötasid riikliku laewastiku laewad Petrograd—Inglismaa ja Petrograd—Hamburgi liinil. Petrogradist saadeti Inglismaale pääasjalikult metsamaterjaali ja kiuaineid. Hamburgi saadeti Petrogradist pääasjalikult lina ja takku. Osalt saadeti sinna ka tubakat, kondijahu, hobuse jõhwi, harjuseid, sulgi, arstirohtude taimi j. m. Kaunis palju saadeti mitmesuguseid kaupasid ka Stettini. Sellel liinil tuli aga riiklikul laewastikul wõistelda Saksa uue laewasõidu kompaniiga, kes korraliku reisijate- ja kaubaweo-ühenduse Petrogradi ja Stettini wahel jalule säädis.

Tähendatud liinidel olid laewad kindlustatud ka kaupade tagasiweoga, sest Inglismaalt weeti välja pääasjalikult kiwisütt, Saksamaa sadamatest — toiduaineid, raudteematerjaali jne.

Katsed Tallinna ja Riia liinil näitasid, et neil liinidel kaunis edukalt töötada wõiwad vähema kandejõuga laewad. Tõsi, siin oli teatud seisakuid, kuid need kandsid ajutist iseloomu ja wõib loota, et tulewikus neid enam ei juhtu.

Silmas pidades esialgseid tonnaashi nõudmisi 1923 a. hooajal, arwab laewastiku juhatus, et kaupade puudust ei tule. Eriti suur on tonnaashi nõudmine metsamaterjaali wäljaweoks Inglismaale. Laewastiku juhatuse arwates ei ole mingisuguseid eeldusi ka selleks, et eelolewal hooajal meie wäljawedu Saksamaale ja säält sissewedu wäheneks.

Nende eelduste põhjal peab laewastiku juhatus tarwiliseks Petrogradi—Inglismaa liinile oma neli suuremat ja tugewamat laewa määrata, mille üldine mahutawus 15 384 brutto registerttonni. Need laewad hakkawad wedama Inglismaale metsamaterjaali ja säält tagasi kiwisütt.

Need laewad on järgmised:

Laewade nimed	Register-tonnid		
	Brutto	Netto	Kandwus
1) „Krasnõi Profintern“ .	4.647,63	2.560	6960
2) „Karl Marx“	3.502,85	2.144,14	4516
3) „Kamo“	3.778,74	2.439,71	5502
4) „Karl Liebknech“ . .	3.455,17	2.148,36	4548

Petrogradi—Hamburgi liinile kawatsetakse kälma panna 5 keskmise suurusega laewa, üldise mahutawusega 7 421 brutto registerttonni. Sellesse gruppi kuuluvad laewad „Bolschewik“, „Kommunist“, „Swoboda“, „Spartak“ ja „Garibaldi“. Arwatawasti teewad need laewad 50 reisi ning üldine kandwus teeks 1 818 040 000 tonn-penikoormat.

Mis puutub aga ühendusesse Kopenhaageniga ja Baltimere teiste sadamatega, siis on määratud selle jaoks 4 laewa 3 163 brutto registerttonni mahutawusega. Sellesse gruppi kuuluvad „Hogland“, „Proletarij“, „Sofja Perowskaja“, „Profsojus“. Arwatakse, et nad teewad 40 reisi, ning üldine kandwus teeks 112 320 000 tonn-penikoormat.

Kõigil tähendatud liinidel käiwad laewad kümme kuud. Ülejäänud kaks kuud kasutatakse remondiks.

Petrogradi—Tallinna—Riia liini jaoks on määratud „Kingssepp“, „Krasnõi Paharj“, „Rõlejew“, „Rewolutsia“ ja „Trushenik Morja“. Kawatsetakse neil laewadel 75 reisi teha ja üldine kandwus oleks neil 172 048 800 tonn-penikoormat. Sellel liinil kawatsetakse korralikku ühendust alles hoida 7 kuud: 1. maist kuni 1. detsembrini. Sama kaua wältaks ühendus ka Petrograd—Stettini liinil, milleks on määratud „Kochal“, „Herzen“, „Sowet“. Sellel liinil organiseeritakse reisijate ja kauba kiirliikumine. Arwatakse, et laewad teeksid 30 reisi ja nende kandwus oleks 70 410 600 tonn-penikoormat ja 1 697 280 reisi-penikoormat.

Eriti on kaheks grupiks wälja eraldatud laewad, mis oma suuruse ja konstruktsiooni poolest tööks Baltimerel ei kõlba: esimesse kuuluvad „Transbalt“ ja „Dekabrist“ 11 397 ja 9 575 brutto registertonni. Mõlemad laewad on puht ookeani tüübilised ning seepärast kawatsetakse neid kasutada Petrograd—New-Yorgi liinil, kui sarnane ühendus awatakse.

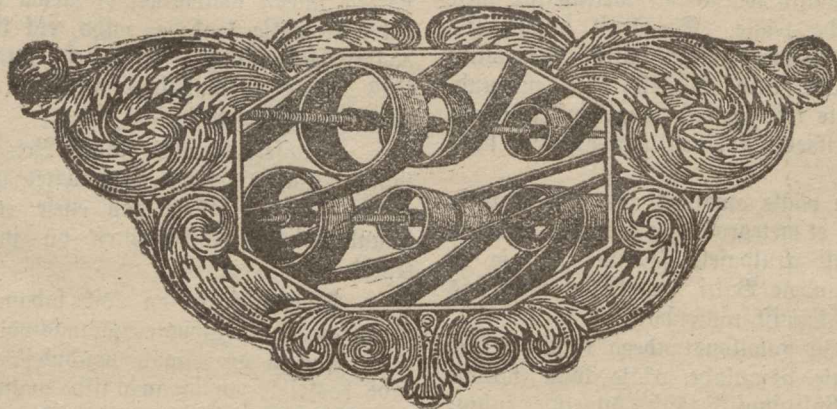
Wiimasesse gruppi kuulub purjek „Towaristsh“ (end. „Lauriston“), mida kawatsetakse panna Buenos-Aires'i liinile. See laew muudetakse õpelaewaks, kus mereasjanduses õpetust saaksid umbes 60 õpilast. Ühtlasi weaks laew ka kaupa.

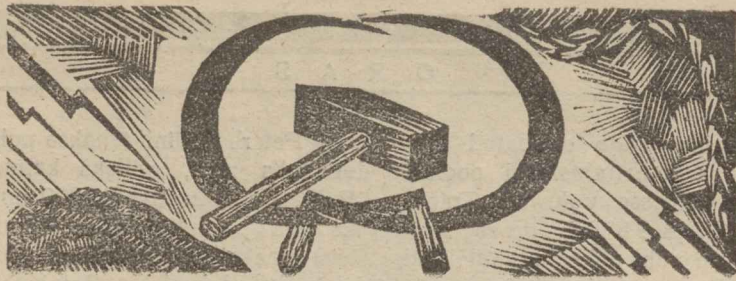
Suurt tähepanu pööratakse ka kohaliste liinide pääle, milles kolm osa: Petrograd—Peterhof, Petrograd—Kroonlinn ja Kroonlinn—Oranienbaum.

Peterhofi liinil tehakse puhkepäewadel ja pühadel kaks reisi, milleks käima pannakse rataslaew „Baklan“, kuhu mahub 800 inimest, ja tööpäewadel üks reis „Golubi“ pääl, kuhu mahub 400 inimest. Reisi tehakse 6. maist kuni 30. sept. Puhkepäewadel ja pühadel wõib „Golubi“ kasutada ekskursioonide jaoks.

Petrograd—Kroonlinna liinil kawatsetakse teha 2 reisi päewas, Sellele liinile pannakse kaks laewa: rataslaew „Gorlitsa“ ja kruwilaew „Tshaika“.

Kroonlinn—Oranienbaumi liinile pannakse käima kaks kruwilaewa: „Tow. Ammermann“ ja „Albatross“, kes teewad kolm reisi päewas.

PETROGRADI SADAMAS

Talve hooaeg on Petrogradi sadamas lõppenud ja algab suvine.

Üleüldse käis talvise hooaja jooksul sadamast läbi ligemale 100 laewa. Seepärale vaatamata, et see arv weidi vähem on, kui väliskaubanduse rahwakommissariaadi arvates loota võis, peab esimest kätt talve hooaega Petrogradi sadamas täiesti lordalainuks lugema. See kätte tõendas näitlikult, et toodukate tingimuste juures täiesti võimalik on sadamat talve läbi laevakäiguks lahti hoida. Mis puutub möödunud talve hooaja üleüldistesse tingimustesse, siis polnud need mitte kõige soodsamad. Laewade arvu pääle mõjus kõige rohkem kahtlemata see ümbus, millega waatasid wäljamaa laewafeltsid meie jääldõhtumise abindude pääle. Seepärast langes siis ka hooaja raskus suuremalt osalt riiklise laewastiku õladele, mille laewade arv üldiselt õige piiratud. Pääle selle pole mitte kõik laewad oma konstruktisiooni ja tugevuse poolest täiesti kohased jääwähjadest läbiõiduks.

Laewade arvu pääle awaldas oma mõju kindlasti ka see asjaolu, et meteoroloogia jaamade andmete järele möödunud tali aruldaselt jäärikas oli ja et jääwäli selle tõttu kaugele Balti merele ulatas, mis suuresi laewade läbikäimist raskendas.

Seda enam wõib rahuldustundega finnitada, et vaatamata ebasoodsate asjaolude pääle loogu talvise hooaja wiie kuu jooksul ainustki tõsist õnnetuse juhtumist (laewahukkumist) polnud ja et töö üldiselt iseäraliste seisakuteta edasi läks.

Talve hooaega lõpetades valmistab sadam kõvasti kewadise hooaja algamiseks. Otsialsete andmete järele tuleb sadamal selle aja jooksul läbi lasta kuni 1.500 laewa. Võimalik, et tegelikult laewade arv wäiksemaks jääb, kuid sadam valmistab selle wastu, et ka selle arvuga walmis saada. Selleks suurendatakse märksa pääle- ja mahalaadimise abindusid. Otsimeses järjekorras saetakse üles uued kranad ja laiendatakse sadama ladude ruume. Üleüldse kawatsetakse üles saada 8 wähemajõulist ja 1 suurejõuline (100 tonni) kрана. Osa neist kranadest muretsetakse wistiski wäljamaalt, kuid osa valmistatakse meie oma tehastes.

Wõetakse ette ka laialdased põhjasiwendamise- ja laewamistööd, et laiendada seisuliini ja suurendada kanaanali, mille sügawust tahetakse wiia 28—30 jalani. See teeks ka kõige suurematele laewadele võimalikuks ilma Kroonlinnas ümberlaadimata sadamasse sisseõidita.

Seisuliini tahetakse sedawõrd pikendada, et wõimalik oleks korraka kuni 100 laewa wastu wõtta. Möödunud suwe hooajal wõis ainult 50—60 laewa korraka ära mahutada.

Märksa suurenewad ka sadama sifemised liikumise abindud. Üldine weolaewade (puffiride) arv laewade wäljawõimiseks ja sissetoomiseks sadamas on praegu 15, s. o. ligemale kaks korda niipalju, kui oli minewa aastase hooaja algul.

Laduruumide laiendamisel pööratakse iseäralist tähepanu nafta hoiuruumide ja sõeladude pääle. Üldine sadama ladude mahutus tahetakse wiia käesolewa aasta jooksul 18½ miljoni puudani. Seega kõrvaldatakse täiesti wõimalus, et laewu wõimalik pole õigel ajal wälja laadida, mida, ehk küll arwa, minewal aastal siiski juhtus. Ei ole ka puudust elawas töõjõus pääle- ja mahalaadimiseks, ja artellide korraldamine on täies hoos.

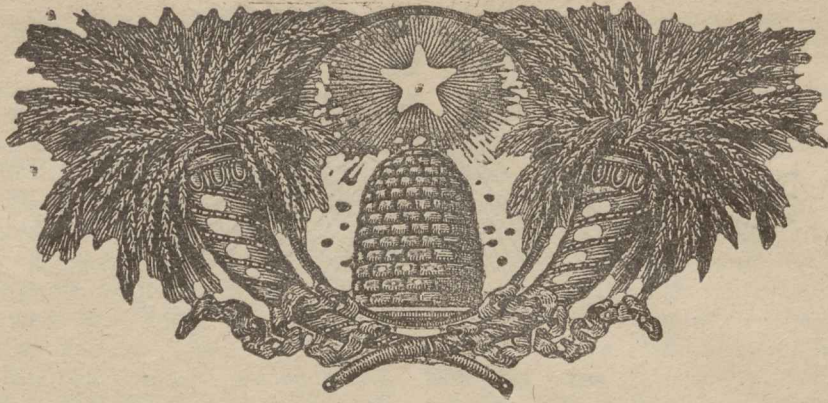
Suwisele hooajale lähed Petrogradi sadam iga tahes palju paremates tingimustes wastu, kui minewal aastal. Faktid kõnelewad enese eest. Ülemaltoodud laiaulatuslistest kawatjustest on juba suur osa ära tehtud.

Kii näitusets, on kõik sadamate, basseimide ja mere kanaanali sügawuste mõõtmistööd lõpetatud.

Ankrud on paigale pandud ja korda saetud. Barkade basseimis on sadama silb walmis tehtud. Mere kanaanali kaitku on sedawõrd süwendatud, et ta laewu wõib läbi lasta, mis kuni 26 jalga wees.

Üldine sadama ladude kaulik pind on wiidud 21.118 ruutsüüliani ja üldine mahutawus 12 ja poole miljoni puudani. Wäbisõidu teedest on sadamas uueste prõigitatud 11 ja pool tuhat ruutsüülda. Suuresõidu teed on remonteeritud ja ka kohalik trammittee korda saetud. Ladujate ja teiste töõlisterruumid on remonteeritud.

Granit seinajuures on raudtee haru ehitatud, mis määratud aurukrana tarwis. Terwishoid ja tulekaitse on korda saetud ja n. e. Selseisew ehituse hooaeg kasutatakse sadamasse transformatorlise elektri abijaama ehitamiseks, mis arwatud 1.000 kilow. pääle. Sõde laadimiskohale pannakse juba iseäralist transformatorit 400 kilow. selleks, et anda elektriwoolu sõde wäljalaadijate tarwis. Kõige kiiremas korras tehakse töõd elektriwõrgu laiendamiseks sadama territooriumil, uute kaabelite panemisega, wanade parandamisega, trammiwõrgu laiendamisega ja n. e.

IHA

Lumiseid teid, —
neid,
mida õhtune werew eha
walusas kuminas
jumestab, — südames saamise iha —
silmpiiri violett-suminas —
kaugusse

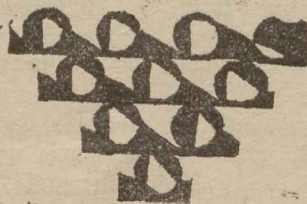
läksime :
sina ja mina.

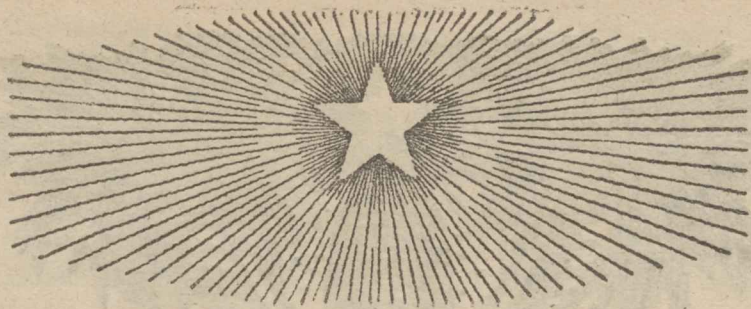
Hääleta
hämarast ilmast,
mis wast
uttu me jätsime,
kiiresti tõtsime —
rändajad-ihkajad otsimisteel.

Ikka weel
wõbiseb meel :
tõmmatud arglikult hõbekeel,
ja südames sumiseb iha . . .

Kaugele teid hämaraid,
kutsuwaid, lumiseid, —
neid,
mida kahwatus sumas
violett kumas
walgustab eha, —
käib meie põhjatu iha.

Ain Rannaleet

AJALOO MURDLAINETES

H. Pöogelmann

Tunneme inimsoo ajalooos nii mõndagi tugevat lainetust, mille tõuded ulatanud kaugele ja kõrgele ja jätnud sügavad jäljed aastatuhandetesse. Peaaegu kõikime ütelda, et sügavamad ja suuremad mundatused ajalooos just woogawates lainetustes on sündinud.

Seidame lühikefegi pilgu minewikku. Wanemad tõelised ja tõenäolised andmed kõnelewad meile rahwaste tõusust ja langemisest Iraani kiltmaal (praeguse Persia riigi piirides), Mesopotaamias, Süürias, Paalestiinas, Miiluse jõekonnas Aafrikas. Kui kaugele need sündmused üksteisest koha ja aja poolest ka lähewad, ühte ühist joont näeme neis arenemiselugudes alati: iga rahwa tõusu eel, tegelisel iga rahwa ajalukku kerkimine algab selle rahwa rändamisega sinna paika, kus ajalugu temast kõnelema hakkab. Wõikfime peaaegu ütelda: kõik rahwad on ajalukku rännanud, teiste sõnadega: ühest paigast teisi rändamise teel jõudis rahwas arenemise astmele, mis temast jäljed ajalukku jättis.

Kõige wanemast, Sumeri-Ukkadi, rahwast alates, kes tundes muinasajas kusaqilt teadmata idamaalt Iraani kiltmaale ilmunud ja sääl siamaale tuntud ajalooraaamatusse esimesed leheküljed kirjutanud, kuni wiimase meieaja uue wägewa rahwani — ameeriklasteni — näeme ühte ja sedasama pilti: rändamisega algab nende ajalugu.

Asüüria, Baabeli, Juudi, Wõniitia, Egiptuse, Greeka, Rooma ja teised wanaaja rahwad; gootid, germaanlased, frankid, angelfakkid, slaawlased, Soome sugu rahwad — kõik, kelle jälgi ajalooos näeme, on rändamise teel oma pärasistestesse asupaikadesse jõudnud ja kas sel rändamise teel wõi uues asukohas enestest mälestusemärgid ajaloo lehekülgele jätnud.

Õfegi weel kaugemas minewikus wõime rahwaste, suguharude, sugukondade rändamises leida tegurit, mis wiis kõrgema arenemise wõimalustele. Teatawasti kujutame endile algaja arenemise esimesi astmeid ette sel kujul, et ükfitud sugukonnad, ülespidamise otfimisel, ühest paigast teisi rännates teiste sugukondadega kokku puutusid ja ühel wõi teisel kujul läbikäimise astusid. Kuigi see esialgu harilikelt häwitaw, sõjaline kokkupõrkamine oli, rikastas ta kokkupuutujaid, wähemalt wõitjaid illagi uute asjadega, eluõpetustega, teadmistega. Hiljem kujunes läbikäimine saaduste wahetamiseks, kauplemiseks, mis mitte ainult majanduslikku aluspõhja ei annud edaspidiseks tõusmiseks, waid ka siwulist rikastust waimule töi.

Loomulik, et see rahwastelainetamine ise ainult neis raamides ja piirides wõis sündida, mida ühe wõi teise rahwa wõi suguharu tehniline arenemine lubas. Ilma mingisuguste tehniliste abinõudeta wõis laialisem suguharu itkagi ainult kümnete wõi sadandete werstade piirides liikuda, kaugemale harwasti. Kuna esimesteks tehnilisteks abinõudeks weepinnal ujuwad puud olid, millest hiljem parwed ja paadid, weel kaugemal laewad wälja kujunesid, siis on arusaadaw, et suurem liikumine just wete piirkonnas pidi sündima, mida teisest küljest ka tarwilise joogiwee wajadus nõudis.

Tõelisel kinnitabki meile seda ajalugu. Esimesed suuremad kultuuritõusu lained kerkirwad Mesopotaamias Eufraati ja Tiigrise, ja Egiptuses, Miiluse jõekondades, kus jõed kaugemaks liikumiseks ja läbikäimiseks wõimalust pakkusid. Weewaldamise abinõude täienemisel näeme liikumise ulatust laienuwat. Jõgedelt ulatab see wähematele mereosadele. Särkmist kultuuritõusu lainet näeme juba Wäike-Aafrias ja Euroopa wahelise saartemere (archipelaaquse) saarestikul, kust see edasi Euroopa mannermaale, Greekasfe, wajub. Ja samal ajal ajab Wehemere idarannikul asuw Wõniitia rahwas oma katseparwed seda merd kaudu kaugele lääne poole, ulatades Aafrika põhjarannale ja Pürenei poolsaareleqi (praegusesse Hispaaniasse).

Mõndanimetatud wanaaja lõpp ajalooos sünib Wahemere waldamisega; kultuuri wõimsam keskkoht aseneb otse selle mere keskkohtale — Rooma, kust see ilmawalitseja oma sõrmi wälja sirutab ühest küljest lääne poole, Atlandi ookeani idakaldaid katfudes Gibraltari merekitfufest lõuna ja põhja poole, ulatades Aafrika lääneranda mööda kaugele lõunasse ja teist kätt üles põhja poole, ümber Euroopa mannermaa Skandinaawiasse ja Balti merde, jättes jälgi ka Briti saartele; teisest küljest tungides Punase mere ja Persia lahe kaudu India ookeanini. Lühidalt: wiimastel aastasadadel wanast ajast on ajaloo näitelawaks Wahemere ümbruskonna maad, mida ühendab üldine läbikäimise wahend — Wahemeri.

Keskage suurendab meresõidu abinõusid ainelisel ja walmistab kaugematels teekondadeks meredele maad — taewa uurimiseega. Wahemerest tungitakse wälja, otfitakse awaramaid läbikäimise teid. Atlandi mere idarand, Euroopa läänelalda maad, Briti saared, Skandinaawia muutub itka enam ja enam ajaloo sündmuste tallermaaks, kuna ühendawateks lüsidels on ühest kül-

jest Balti, teigest Põhja eht Saksa meri. Majandusliku liikumise keskohaks tõuseb kuulus Hansa, Põhja-Saksa wabalinnade liit, mille eesotsjas seisawad Hamburg, Bremen, Lübeck, liit, mis ei walitse mitte ainult Kesk-Euroopa põhjaranna maade üle, waid ulatab kaugele lõuna poole, maad kaudu, ja iga nelja laare poole lahtisti mereteed. Balti mere idaranna linnad, nagu Narwa, Tallinna, Riia jt. kannawad tänapäewani selle oma aja wõimsa organisatsiooni walitsemise jälgi. Tallinnas elati ja walitseti veel kuni Wene ajasse nõndanimetatud Lübecki õiguse („das Lübecke Recht“) järele, mis pärit 14. aastajast.

Aga ka Põhja ja Balti meri jäid liikumisele kitsaks, tuli otstida awaramaid alasid. Keskaja wiimaste aastafadade sifemine tung selles seisabki, et wõia siamaani tundmata lääne merd, Atlandi ookeani. Sellest kõik need korduvad katsed ümber Afriika purjetada ja lääne poole sõites teed leida — Indiakse. Tagatõhujataks neile otsimisereisidele olid muidugi majanduslikud huwid, mis iga liikumise põhjendrud on, läbikäimise teed ja abinõud olid wahendiks, mille kaudu majanduslike eesmärkide kättesaamisele püüti.

Neid püübeid kroonis terve rida maadeleidnisi, algades Kolumbuse sõidust Ameerika saartele 1492 a. sügisel, millele järgnes üks kauge meresõit teise järele, kuni ei jäänud tegelikult enam paigastest maakeral, kuhu inimese jalg ei ulatanud. Nõndanimetatud uusaeg algas Ameerika tee awamisega; ta wälitel täitensid meresõidu abinõud ja suurenes selle kaudu läbikäimine sedawõrd, et Atlandi ja India ookean nii ütelda sifemisteks meredeks muutusid, nagu seda olid keskajal Balti ja Põhja meri ja wanaaja lõpul Wahemeri. Kõige uuem aeg oma hiiglaawituteaga, oma turbiinidega, diiselitega, raadioga jne. algas Wäitse ookeani eht Suure ilmamere wõitmisega, mille lõpulewiimine wististi hiiglatennukite ülesandeks jääb . . .

* * *

Selle ulatusliku, ruumilise läbikäimise laienemise juures, mille tähtsusest veel edaspidi kõnelda tuleb, paistab meile muu seas üks iseäraline joon silma, mida siamaani teadus küllalt ei ole käsitanud, mille põhjused wähe on arutatud ja selgitatud. See joon seisab selles nähtuses, et ajaloo filmipiiri ulatusel kõik suuremad rahwaliikumised, kõik lainetused, mille tehnilisest laienemisest eespool kõnelesime, üleüldiselt idast lääne poole on läinud.

Meie wõime igatahes oletada ka wastupidist liikumist, mis teatud kohtadel ja ajajätkudel sündis, nimelt idamaa, see on praeguste Ida-Aasia rahwaste juures, olgugi, et ka jäänud wanemad ajalukku ulatavad mälestused teist teelt kõnelewad. Nii leiame Hiina wanema ajaloolise eluaseme Hoangho jõe alamjooksul, kust see rahwas oma kultuuri ja walitsemiswõimu saam-
sammult lõunasse, lõunalääne ja lääne poole laiali laotades, osalt eesolewaid suguharusid eemale tõrjudes, osalt neid oma kultuuriga wõites. Taga-India rahwaste muinaslood, niisama ka Himalaia idaseljandike rahwaste muinaslood kõnelewad põhjaidas olevatest Hiina maadadest kuni oma esivanemate elukohtadest. Juba see wanem kultuurirahwas laintas ennast, pääle selle, kuni ta Ida-Aasia oma mõjuga täit-

nud, kaugele lääne poole. Umbes 100 aastat enne meie ajaarwamist (enne „Kristust“) jõuab Hiina sõjawägi Kaspia mere idakaldale, ja Hiina kaubanduslikud sidemed ulatavad Wäike-Aasia kaudu Wahemere kallasteni. Kui filmas peame, et selle läbikäimise juures kirjeldamata raskusi tuli wõita, mis looduslike takistuste, nagu metsikute mägestikkude, tühjade, metsikute kõrbete, wõi sõjakate suguharude näol ees seisis, mis saame aru selle edasitungimise sifemisest jõust, mis nii mõndagi jälge maha jättis teele, oma kultuuriga läbi immuutades teel eesolewaid rahwaid ja suguharusid. Põhja ja põhjaida poole ulatas see mõju aga ainult Korea ja Jaapanini, wäheimal mõõdul leiame ta jälgi Wäitse mere saartel, eht küll leidub ka oletusi, mis tõendawad sugulust Ameerika wanaaja rahwaste, nimelt Kesk- ja Lõuna-Ameerika kadunud suguharude kultuuri jäämuste ja Hiina kultuuri wahel. Kindlamalt ja asjalisemalt ei ole seda wahetorda aga siamaani torda läinud selgitada.

Aasia teise suurema ja wanema rahwastekogu — India — ninewik on veel täiesti tume. Meie näeme selles rahwastekogus esimesi ajalukku jäänud liikumisejooi alles mõni aastafada enne meie ajaarwamise algust, kus Kesk-Aasia kõrgustikudelt sinna Aaria tõugu rahwad sisse tungisid. Kuigi see wool lõunaida sibil sündis, siis ainult sellepärast, et ainuke käidaw sissekäigutee selles sibil läks — Afganistaanist Induse jõe oru ja selle taga seiswate tasandikkude kaudu.

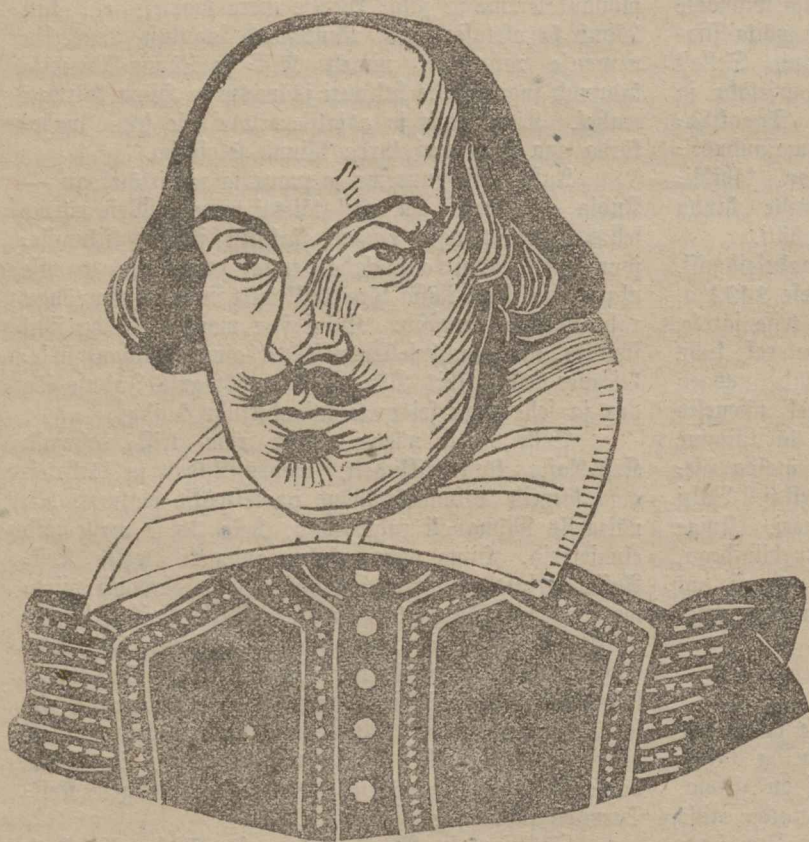
Selle wastu näeme terve rida teisi rahwaid Kesk-Aasia kõrgustikudelt, mägestikkudest ja kõrbetest oma laineid korduwalt lääne poole wälja saatwat. Nii näitufeks Mongooli rahwatõud, selle kõige wanemaid eluasemeid, Hiina wana ajaloo andmete järele, Kesk-Aasia kõrbeid (Goobi, Schamo jt.) põhjapoolt piirawate mägede lõunajalalt leiame. Säält Baikali lõunapiirilt, Nerstinski, Jablonowoi, Hangai ja Altai mägede lõunandlwatuult on Mongooli rahwatõud emast laintanud kaugele läbi lõunapoolsete kõrbelagendikkude ja üle kõrgete mäeahelikkude, mis neid kõrbeid lõunast piirawad, kuni alla India madalikkudeni, ja lääne poole korduwalt ja mitmel teeharul kuni kaugele Kesk-Euroopa sūdamesse.

Säältamast Altai piirkonnast tõendatakse kord Soome sugu rahwad oma pikka teekonda lääne poole alanud olewat. Kas nad sinna waremalt veel kusa-gilt ida poolt, Ida-Aasia rannikult ei tulnud, see seisab veel minewiku ubu all, aga lääne poole laienes see rahwasugu mitmes harus, ulatades ühest küljest Doonau madaliku, teigest Baltimere ida- ja põhjarannale, ja jättes teel maha terve rea hõimlasi Siberi lagendikkudel ning Ida-Euroopas kuni alla Wenemaa keskele.

Ja säält Altai mägede jalult algab ka piirkond, kust näeme liikwale tõuswat tataride ja bashkiride laineid, mis samuti lääne poole woogades üle ujutawad suure osa Lääne-Siberist, täidawad osa Kesk-Aasia ja Turkestani kõrbetest ja laintawad endid edasi lääne poole kaugele Sarmaatia (Wene) tasandikule.

Neude endisest asukohast lääne ja lõunalääne pool on suur rahwaste weepõõrise paik, kust näiwad wälja wõi wähemalt läbi rännanud olewat — ifka lääne sibil — nii mõnedki rahwad, algades Turki

rahvatõugudega ja lõpetades, võib olla, Maria tõugu rahvastega, kes praegu enamuses Euroopat ja Ameerikat täidavad. Iрани kiltmaad ja seda idapoolt piiravad mägestikuahelad, Hindufusch, mis Himalaja ja Kuenluni jatkuna lääne poole kaugele ulatavad ja dieti üheks wahelülits on sel suurel mägestikuteahelal, mis Ida-Aasiast alates läbi Väike-Aasia ja Lõuna-Euroopa käib ja Püreneidega Atlandi ookeani rannal lõpeb, Hindufusch, mis oma wiljarikastes orgudes põhja pool alguse annab Oxusele (Amu Darjale), lõuna pool Indust imetab, see Hindufusch näib kõigi Väike-Aasia wanaaja rahwaste muinaslugude järele nende ja teiste nendega kokkuputunud rahwaste häll

William Shakespeare

Tähtsam Inglise draamakirjanik, kelle kogutööde esimese väljaande ilmunisest tänawu 300 aastat täius

olnud olemat, kust üks või teine suguharu või rahwas ühel või teisel teel oma käiku on alanud — lääne poole.

Suuremaks peatusjaamaks sel rändamisel sai Eufraati ja Tiigrise org — Mesopotaamia madalik, kus aastatuhandete wältel tõusewad ja wajuwad rahwad ja kultuurid, algades pimedas ajaloo udus wähetuntud Sumeri-Affadi rahwaga enam kui 4000 aastat enne meie ajaarwamist ja lõppedes Persia riigi langemisega Aleksander Suure all. Siin leiame Paabeli riigi rajajatena Semi sugu rahwaid ajalukku kerkiwat — ligi 4000 a. enne Kristust. Siin tõusewad Paabeli waremil hiljem Assüüria, Kaldäa, Persia riigid, kui oma aja ilmapalitsejad. Siit, Mesopotaamia madalikult,

Eufraati alamjooksult, kus piiblis Aabrami sünnipaigana nimetatud Uri linn oli, harunesid lääne sihis ka Juuda ja Araabia rahwad. Ja siit täitus terve Wahemere idapoolse osa ümbruskond Semi sugu rahwastega, Jöniikia kaudu laiali laotades oma harusid ka kaugele lääne poole, Wahemere saartele, Põhja-Aafrikasse, kus hiljem kuulus Karthago linn Wahemere ümbruse maade ajaloos suurt osa etendas, ja weel edasi lääne poole kuni Gibraltarini.

Põhja pool surusid need Mesopotaamia rahwad samuti lääne sihis Väike-Aasia rahwaste päale, neid kaugele lääne poole tõrjudes, ning selle laine eel Greeka rahwa esiwanemaid sundides edasi liikuma neisse elupaikadesse, kus nad hiljem uue omapärase kõrge kultuuri loidis ja seda edasi kandes endid uuesti lääne poole laiutasid, seekord juba üle Greeka piiride Itaaliasse, Aadria mere rannikuile, Sitsiilia, Malta ja teistele Wahemere saartele ja säält edasi praegusesse Hispaaniasse, ja Lõuna-Prantsuse rannadele.

Järgmise kultuuripesa ja tõrgema astme leiame jällegi tüüti teed lääne pool — Roomas, mis ilmapalitsejaks ja ilmariiigiks tõustes loomulikult kõit sinuamaani tuntud idapoolse ilma oma alla ühendab, kuid päale selle just lääne sihil uusi, seni tundmatuid teid tallab, uusi maid awab, uute rahwaste juure tungib — kuni Briti saarteni.

Meie ei hakka pikalt peatuma selle suure ajajärgu juures, mida tuntakse suure rahwasterändamise nime all ja mis wältas Rooma riigi wiimastest aastasadadest päale üle tuhande aasta ja andis Euroopale rahwaste ja riikide kujunemises sootuks uue näo. Hunnid, gootid, slaawlased, bulgaarid, tataarid, Soome tõugu rahwad, germaanlased, frankid — kes kõit selles suures laine tuses paigast teisi ei liikunud! See oli sõna tõsises mõttes rahwaste woogamine ühest paigast, ühelt maalt teisi eesolijaid kas häritades või kaugele edasi rändama sundides, kuni wiimastel ülepääsemata ookean edasi minneku fulus. Nende Lääne-Euroopa endiste suurte ja laialiste rahwaste waheseid jäänuseid

leiame nüüd ainult wahesel arwul weel Atlandi rannamail. Siia kuuluwad näituseks ibeerid, kes omal ajal terve Hispaania ja osa Lõuna-Prantsusmaast täitsid, kuid Rooma wõitjate ja hiljem gootide ning teiste idast päaletungijate ees taganema pidid, kuni Pürenei mägestiku läänepoolse, kus nende järeltulijad hakkid nüüd paaris-kolmes maafonnas weel waewalt poole miljoni mõrd leidub. Alles aastat 50 tagasi rändas neist 200 000 ümber edasi — lääne poole, pääasjalikult Lõuna-Ameerikasse. Siia tulewad lugeda keltid, kes wanal ajal Kesk- ja Lääne-Euroopas elasid, kelle jälgi koguni Baltimere idarannamail arwatakse leida olemat, ja kelle mõim kord alla Balkani poolsaarele ulatas, aga nüüd Euroopas waewalt weel 3½ miljoni

inimest leidub, kes selle endise laialise rahwa keelt kõneleb — Euroopa äärmistel läänerandadel — Prantsuse Bretagnes, Schotimaal, Cornwallises ja Firimaal.

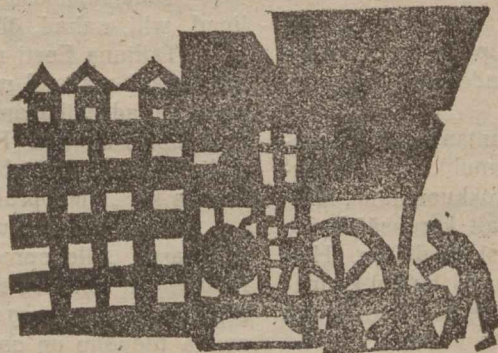
Nõuaks liig palju ruumi, kui tahaks jälgida ükssitute woogude teekäiku selles suures rahwastelaines tujes, mis wiis ühelt poolt, Wahemere lõnnarannal, Araabia wõidurikkad suguharud kuni Atlandi ookeanini ja sääl teetammi ees leides pohja poole üle Gibraltari kitsuse Hispaaniasse, mis aastafadasiid mauride walitsuse all Araabia kultuurikandja ja etendaja oli. Teiselt poolt, Euroopas, andis ligikaudu nende asupaiga slaawlastele, germaanlastele, frankidele, magyaridele, anglo-

sakkidele, Soome sugu rahwastele Põhja-Wenemaal, aga ka tataaridele, baschkiiridele ja teistele Kesk-Aasiast lääne poole woolanud ja Sarmaatia lagendikkudel peatama jäänud rahwastele.

Kuid mis meile kõiges selles lainetuses silma paistab, on kõigile neile mitmetesiste, aja ja loha, sifu ja wiisi poolest üksteisest kaugele lahkumise watele woogamistele ühine põhijo on liikumise sihis — järjekindlalt, peaaegu ilma mingi erandita ida st lääne poole.

* * *

(Järgneb).

„HLEBOPRODUKT“

Selle nime all töötab üks suuremaid Wenemaa kaubandusliikudest aktsiaseltsidest, mille põhikapitaal 40 miljoni kuldrubla (10 000 aktsiat à 4000 rbl.). Tähtsamad aktsiaosanikud on toidluse rahwakommissariaat, rahaasjanduse r. k., väliskaubanduse r. k. ja küttepääwalitsus.

See mõjuvate riiklike organisatsioonide osavõtmine, kui ka küllaline põhikapitaal on ühisusele võimaluse annud lühikese aja wältel — põhikiri kinnitati 5. V. 22 — oma tegewust üle riigi laiuli laotada.

Ühisuse pääülesandeks on wilja ja muude põllusaaduste kui ka teiste kaupade ülesostmine niihästi Wene- kui wäljamaal, ja nende ainetega kauplemine.

Petrogradi osakonna (adr. Fontanka, 31) tegewuse tähtsam ülesanne kaldub loomulikult wäliskaubanduse alale: wäljaweokaupade kokkuostmine, wäljamaa tarwitajate nõuetele wastawalt kordasäädmine ja wäljawedu ise. 1922 a. sügisest saadik on „Hleboprodukti“ Petrogradi osakond suurel hulgal kaupaid wäljamaale saatnud, osalt Soome ja Eesti kaudu raudteel, osalt Petrogradist otsekohe weeteed.

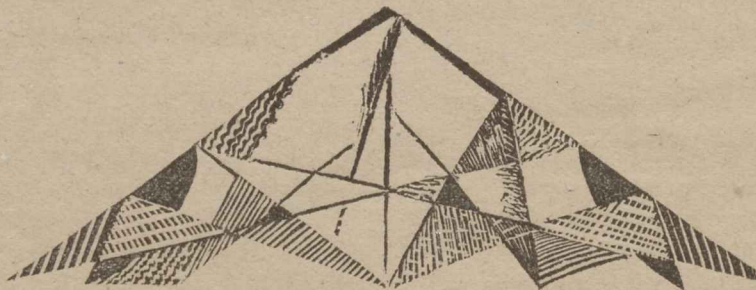
Kuna kaubaainete kokkuostmine kohtadel kubermangu osakondade kaudu sünnib (neid on üle Wenemaa 79), ja nad läinud sügisel alles wõrdlemisi

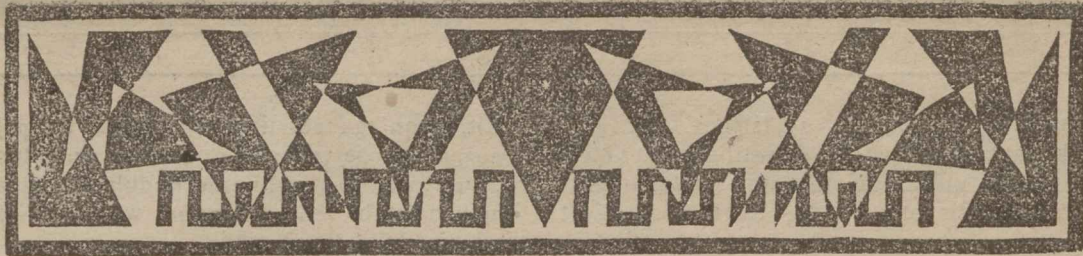
hilja pärale jõudsid, kui suwine laewakäigu hooaeg juba mööda oli, siis jäi suurem hulk kaupad tänawuseks hooajaks. Ja et kaupad ühtesoodu edasi ostetakse ja kohale saadetakse, siis loodab Petrogradi osakond tänawu õige elawa tegewuse pääle, seda enam, et ikka enam uusi kohalikke osakondi juure asutatakse ja nende juhatusel laiuline agentide wõrk tarwilise tehnilise aparadiga töötab, mis alaliselt wäljamaalt saadawate näpunäidete järele kohtadel kaubaaineid wälisurgude nõuete järele walmis saeb.

Tähtsamat osa wäljaweokaupades mängiwad: linad, wili, nahad, õlikoogid jne.

Tallinna Eesti näitusel esineb „Hleboprodukti“ Petrogradi osakond mitmesuguste kaubaproowidega, nagu nahad, wiljasordid, wikid jne. Linaproowides, mis ühise koguna Petrogradi kaubandusekoja poolt wälja pandud, wõtab teiste lina wäljaweote ettewõtete hulgas ka „Hleboprodukti“ osa.

Nagu tähendatud, on wäliskaubandus ainult üks haru „Hleboprodukti“ tegewusest, aga neistki lühikestest märkustest, mida ülewal nimetasime, selgub, et see organisatsioon lühikese ajaga õige awara tööpõllu on osanud luua ja nüüd Wenemaa kaubandusliikude organisatsooide esimeses reas seisab.

EMILE VERHAEREN

K. Dixi

Ajajärk, mil elas ja tegutses Emile Verhaeren, oli üks huwitavamatest ajajärkudest Belgia ajaloos.

Riik, kus võimul oli väiketööstus, kus kindlasti maa küljes püsis talupoeg, kujunes suurte linnade, vabrikutööstuse ja rahvusvahelise kaubanduse riigiks. Belgias sammus kapitalism oma võidukäiku. Ehitati raudteesid, kapitaal koondati ikka vähesema grupi kätte, kasvas ühtlasi talupoegade tung linna.

Selle tööstuse pöörde, kapitalismi wana elu murde ajajärgul, tegutseski Verhaeren. Oma esimestes luuletustes hingas Verhaeren weel wana elu õhku, ta seisis kihawast linnaelust nagu eemal, ta laulab rikastest küladest, kus walitseb küllus („Madalmaalased“ — „Les Flamandes“). Järgmises töös — „Mungad“ („Les Moines“) kirjeldab ta kesk-aja kloostrite elu, mis olid omal ajal mitte ainult palwete, waid ka tsiwilisatsiooni keskkoh-tadeks.

Wähehaawal hakkab elu teda enesega kaasa kiskuma. Ta sattub uute ümbrusse, millest ta esialgu asjata wäljapääseteed näib otsima. Ta selleaegsed tööd „Ohtud“ („Les Soirs), „Übermuutmine“ („Les Debacles) ja „Mustad törwikud“ („Les Flambeaux noirs“) lasewad paista Verhaereni haigust, psühiliselt haiglast joont, kust isegi tihti nagu hullumeelsus wälja wahib.

Kui silmas pidada seda, et selle haiguseni oli Verhaeren minewiku ilmas, küla, kloostrite ja losside ilmas elaja ning pääle seda haigust ta järsult ennast muudab, kujunedes praegusaja luuletajaks, siis wõib arwata, et selle haiguse põhjuseks oli uue elu sissehingamine, ning luuletaja psühika ei kannatanud esialgu uusi wapustawaid muljeid wälja.

Verhaeren toibub aga warsti oma tõbest. Selleaegsed esimesed luuled on küll weel wana luule raamides, kuid järk-järgult paranewad need kuni ta lõpuks wanast täiesti loobub ja oma edaspidise luuletamise aluseks wõtab Prantsuse süm-bolistide n. n. „waba luulet“, s. o. ei jaga enam oma luuletusi salmidesse, tarwitab rütmi oma äranägemise järele, tarwitab rütmi asemel tihti lihtsat kõla.

Nii iseloomustawa tööstusliku kapitalismi mõju all ei suutnud luuletaja hing nähtawasti wanadele luulewormidele alluda, purustas neid ja

lõi ühtlasi uue wormi, mis enam wastawam oli luuletaja hinges peituwa uue rütmi wäljenduseks.

Üheksakümnendate aastate algul kujuneb Verhaerenist tööstuse pöörde luuletaja. Edenewa kapitalismi mõju all warises kokku kõige päält endine talupoja elu, tühjunesid külad, maata jäänud talupojad põgenesid huljana linna tööd otsima.

Oma poeemis „Meeletud külad“ („Les Campagnes hallucines“), mis ilmus 1894 a. lõi Verhaeren kunstiwäärtuslikkudes piltides küla patriarhaalse ilma hukkimise, kui ka 1896 a. ilmuwas „Linnad katsesarwedega“ kirjeldas ta meisterlikult praegusaja linna kõigi tema iseloomustawate oma-

Emile Verhaeren

sünd. 22. mail 1855 a., suri 17. now. 1916 a.

dustega, kõige tema keewa eluga, kõige tema külmuse ja karmusega.

XIX aastasaja wiimasel weerandil jagunes Belgias kujunenud uus ühiskond, nagu igal pool, kaheks üksteisele waenuliseks pooleks: kodanluseks ja proletariaadiks. Siin algas töolisteliikumine. Proletariaat organiseeris ennast ametiühisustesse ja 1885 a. poliitilisse parteisse. Mida rohkem laienes tööliste liikumine, seda mõjuwamalt tõmmas ta oma juure intelligentsiat. Ka Verhaeren, kui rahwawalgustaja, astus tööliste ridadesse. Ühes Vanderweldega asutas ta Brüsselis

„Rahwamaja“ juure kunsti sektsiooni, kes oma ülesandeks säadis tööliste esteetilise kasvatuse andmist. Siin pidas ta tööliste ettelugemisi, siin kanti tööliste ette ka üks tema draamadest. („Koit“).

Kahekümnenda aastasaja algul muutub Verhaeren tööstuse pöörde luuletajast klassiwoitluse luuletajaks, mis Belgias samuti kees nagu kogu maailmas.

Belgias keewa klassiwoitluse wärske mulje mõjul kirjutas Verhaeren oma draama „Koit“. Siin kirjeldas ta ühelt poolt kapitalistliku ilma hukkumist ning teiselt poolt uue ühiskonna — helge kommunismi — tekkimist.

1914 a. puhkes lahti ilmasõda. Saksa imperialismi sõjawäed tungisid Belgiasse, wiies omaga laastamist ja surma.

Wõis arvata, et sotsiaalse rewolutsiooni laulik, „Koit“i autor, asub kapitalistliku rõõwsõja wastu internatsionaalsele seisukohale. Seda aga ei juhtunud. Sündis just ümberpöördukt — Verhaeren muutus kõige harilikumaks isamaalaseks, tundes kogu oma olemisega, et ta isamaa ei ole mitte Internatsionaal, waid Belgia.

Sotsiaalse rewolutsiooni lauliku muutuses „isamaa sõja“ laulikuks ei ole midagi arusaamatut.

Kuigi Verhaeren mehe eas ennast wabastada suutis minewiku kütkest, kuigi ta aja inimeseks muutus, oli ta siiski nägemata, kuid kindlate niitidega seotud patriarhaalse küla eluga. Kapitalistlikku tüüpi suurlinn mõjus ta pääle sama rusu-

walt, nagu iga põllult linna sattuja talupoja pääle. See paistab selgelt silma kõigis ta luuletustes, kus ta küll tööstuse suurlinnale kiidulaulu laulab, kuid ometi paistab säält kurbtuse, walu ja leina toon kadunud küla järele wälja.

Kuigi Verhaeren tööliste liikumisele kaasa tundis, kuigi ta sellest osa wõttis kult.-haridusliku tööga, kuigi ta proletariaadis ilma uuendajat nägi, oli ta siiski selle klassi waimuga liiga wähe läbi imbnud. Siin ei wõi märkimata jätta, et proletariaadi sümboliks ei walinud ta mitte wabrikutöölisi, mitte söekaewajaid, waid küla seppa. Kuni elu lõpuni jäi Verhaeren üksikuks, massist lahutatuks. Ta soow oli alati massiga ühte sulada, kuid waimlikult ei suutnud ta, kui intelligent, proletariaadiga ühte liituda.

Verhaeren ei ole kunagi olnud tõsine proletariaatlik laulik. Sõja lahtipuhkemisel ilmusid tema wäikekodanlikud instinktid awalikult nähtawale. Ta selleaegsed tööd on läbi põimitud wäikekodanliku isamaalsusega.

Proletariaadile on aga üheksakümnendate aastate Verhaeren palju annud. Proletariaadil on alati meeles ta sõnad:

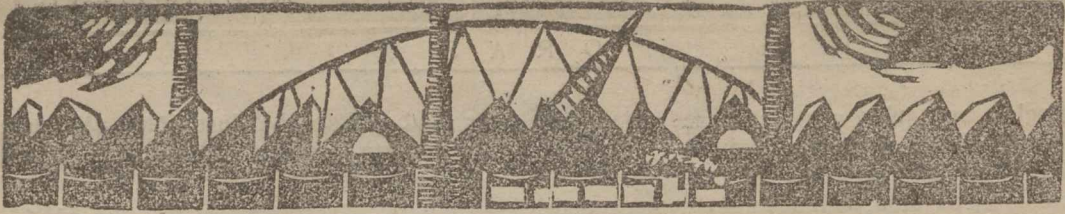
Häwita tulewikku luues!

Lahti tee uks wõi rusikad murra!

Ükskõik, kas langeda, surra.

Ja siis — ärka sa kewades wanas wõi uues —
ikkagi jõule, mis päewadest läbi rühib,
jõule, mis puhtaks teerajad pühib
jäab wõit.

WENEMAA WÄLISKAUBANDUS

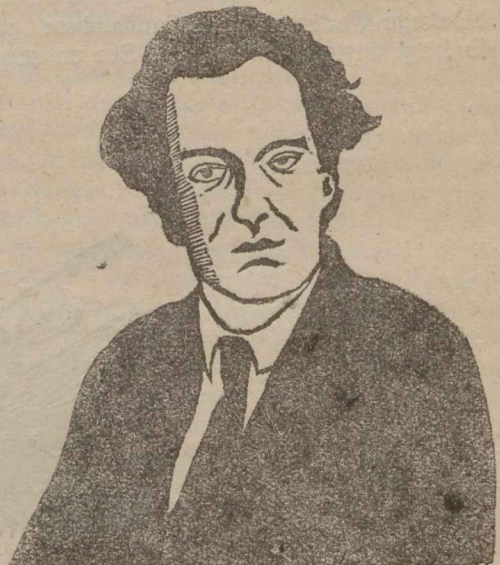
Nõukogu - Wenemaa väliskaubandusest wõib alles 1921 a. algades rääkima hakata; sest kuigi ametlikult välisriikide sulg juba 1920 a. algul lõpetati, wältas see tegelikult weel mõnda aega edasi, walitsused olid Wenemaaga läbikäimise küsimuses eitawal seisukohal, ja loomulikult ei wõinud selles õhkkonnas ka eraettewõtjatega üheneda. Teiseks hakkas ka Wenemaal eneses äriline liikumine alles selle järele, kui nõndanimetatud „uue majanduspoliitika“ alusele asuti, kiiremalt edenema. Kuid samal ajal tabas Wenemaad kohutaw näljahäda, ennenägemata ikaldus, mis kõike jõudu sundis ühele ülesandele koondama: miljonid inimesed näljasurmast päästa.

See ülesanne määras ka väliskaubandusele sihi ja piirid. Kuna walitsuse majanduse kawa järele wilja wälja oleks tulnud wedada ja selle eest wälismailt masinaid ning tööriistu tööstuse ja põllumajanduse töstmiseks sisse wedada, tuli olemasolewaid wäärtuste tagawarasid selleks kasutada, et wäljast suurel hulgal wilja sisse wedada. Euroopa wiljasalw, mida Wenemaa ennemalt oli olnud, pidi nüüd ise wälist wilja tarwitama.

Tagajärg oli, et weel 1922 aastagi wäliskaubanduse läbikäigus sisseweetud toiduained kaugelt esimesel paigal seisawad ja läbikäigu bilantsi iseloomu määravad. Loomulik, et seesuguses seisukorras mõeldagi ei wõinud sisse- ja wäljavedu tasakaalu säada. Suureks jõupingutuseks tuleb sedagi lugeda, et 340 miljonilise (kuldrublades) sisseweo juures ligi 200 miljoni eest kaupasad wälja weeti, mis ligi 60% sisseweost kinni katab.

Järsult ja terawalt hakkab wäliskaubanduse iseloom ja bilants muutuma 1922 a. teisel poolel, kus toiduainete sisseweedu peaaegu sootuks lõppes. Sellega muutub ka wälja- ja sisseweo arwuline wahekord, mis aasta lõpuks ikka tasakaalule ligemale nihkub. Käesolewa aasta esimeste kuude kokkuvõte näitab juba wäljaveo ülekaalu. Isegi tolliwalitsuse arwustiku järele, kus kaupade hinda sõjajärelsete hindade järele rehkendatakse, tuleb kolme esimese kuu bilants peaaegu tasakaalu: wäljavedu 20 milj. kuldrubla, sisseweedu 21½ miljoni. Kui aga silmas pidada, et just pää wäljaveo kaubad, nagu lina, sõjajärelsetega wõrreldes 2—2½ korda kallimaks on läinud, mida suurema osa sisseweokaupade kohta mitte ütelda ei wõi, siis on selge, et seda hindamisiwiisi õigeks mõõdupuuks lugeda ei saa, waid tegelisel wäljaveo wäärtus sisseweo omast tuntawalt kõrgemale tõuseb.

Küll on see wäliskaubanduse läbikäigusumma — kolme kuu kohta umbes 40—50 milj. rubla — õige madal wõrreldes isegi Wenemaa sõjajärelse wäliskaubanduse aastase läbikäiguga, mis 1½ milj. rublani ulatas. Siin peab aga arwesse wõtma, et Wenemaal wäliskaubandus riiklik monopol on ja sellepärast ta korraldamine riikliku majanduse huwides kindla plaani järele sünnib. Ei ole vähematki kahtlust, et waba-kaubanduse juures niihästi sisse- kui wäljavedu mitmewõrra suurem oleks olnud; kuid ei sisse ega wälja ei oleks weetud seda, mida riigi ja rahwa

Sm. W. Kuibischew

Keskkontroll-komisjoni esimees ja töölis-talu-poegade inspeksiooni rahwakommissar

majanduse töstmise üleüldine tarwidus nõuab, waid millest kaupmees kasu saab. Nüüd wajus küll wäliskaubanduse läbikäik ajutiselt madalale, aga ta sissekui ka wäljavedu on kindla kawa järele ette nähtud ja ette määratud riigi majanduslikkude jõudude töstmiseks. See on ajutine enesepiiramine selleks, et edaspidi, järjekindlalt kaswades, seda edukamalt ja kiiremalt kaswada.

Käesolewa aasta peab selles murdes lõpuliku joone tõmbama, wõi, õieti, ongi juba tõmmanud. Wenemaa on wiimastel kuudel oma wiljaga jälle ilmatuule astunud, ettewaatlikult ja tagasihoidlikult küll weel, sest 1921 a. ikalduse ja nälja rasked mälestused sunniwad tagawarade wäljasarutamises

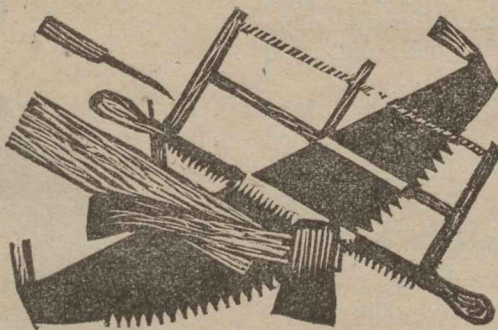
ettewaatusese; aga juba need esimesedki sammud on väljaspool elawat wastukaja leidnud. Ja see on arusaadaw. Waheajal, kui Wenemaa Euroopa wiljaturult eemale oli tõrjutud, pidi see meretaguste maade wilja tarwitama. Aga see wili on kallis wili, kuna Wene oma alati odaw on olnud ja seda nüüdki on. Euroopa suure osa riikide langenud rahakursi juures on sel aga rahwa toitmise kohta otsatu tähtsus. Küll läheb weel paar-kolm kuud aega, enne kui otsustawalt selgub, missuguse ülejäägiga Wenemaa wälis-turgudele võib ilmuda, aga juba taliwilja oraste ja osalt kewadise külwi seisukorra järele võib oletada, et Wenemaa kõige otsemal teel on oma endist walitsewat seisukohta Euroopa wiljaturul tagasi wõitmas.

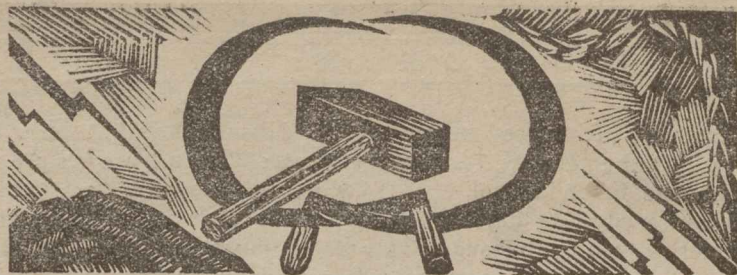
Meie ei taha siin peatada tagajärgede juures, mida see osawõtmine ilmakaubandusest rahwuswahelises läbikäimises võib tuua, kuid tähendada tuleb, et Wenemaa nõukogudewalitsus seda tõusu oma wäliskaubanduses eestkätt just sisemise walmistamisejõu tõstmiseks kasutab. Just põlluharija talurahwas ise saab sellest eestkätt kasu, mida enam ta oma saadusi välja jõuab saata: tagasi saab ta säält traktorisi ja igasuguseid tööriistu, mis ta töö põllul mitmewõrra wiljakamaks teewad. Ja see on asjaolu, mis Nõukogu-Wenemaa wäliskaubanduse poliitika eraldab kõigi teiste maade omast. See on seisukoht,

mis rajab wäliskaubanduse kõige päält just walmistajate eneste huwidele. See aga ei kindlusta mitte ainult walmistajate tööpiirkonna edaspidist laienemist — põllupidamise-ala kaswab iga aastaga — waid on ka tagatiseks, et kiiret ja arusaadawat wäsuwõtmist leiawad kõik need sammud, mida riiklik majanduspoliitika selleks ette wõtab, et saaduste walmistust ka sisuliselt kõrgemale tõsta, wäsuwõtmist tarwitajate nõudmistele.

Just see wiimane asjaolu äratub tähelpanu. Ei ole ju saladus, et esimestel aastatel Wenemaalt wäljaveetaw kaup kaugeltki mitte nõuetele ei wõastanud, liig wähe oli ta turu nõuete kohaselt korraldatud. Kuid seesama riikliku korralduse ühine plaan suutis paari aasta wältel sedawõrd parandust tuua, et nüüd mitte ainult Wenemaa linakaup omale kindlate sortide kuju ei ole wõtnud, waid Wenemaa wilja kohta wäljamaa erilehed tõendawad, et see parem olewat kui sõja eel. Loomulik, et selle tagajärjel usaldatakse kaupa osta ilma nägemata, ainult teatud andmete järele, nagu seda wiimasel ajal wiljamüügi juures wälis-turgudel sünnib.

Niisugustel tingimustel ei wõi aga kahtlust olla, et Wenemaa juba ligemal ajal oma wäliskaubanduse kaudu ilmaturul silmapaistwaks teguriks tõuseb.

PETROGRADI KAUBANDUSEKODA

Majandusliikude sidemete sõlmimises Nõukogu-Wenemaa ja välisriikide wahel mängib silmapaistwat osa Põhja-Lääne oblasti (Petrogradi) kaubandusekoda (palat).

Kui blokaadi lõpetamise järel ja „uue majanduspoliitika“ teele astudes läbikäimise korraldus väljamaaga elulise tarwidusena päewakorraks kerkis, seisis Nõukogu-Wenemaa raske küsimuse ees: Kuidas seda läbikäimist teostada?

Sõda ja rewolutsiooniaastad ei olnud mitte ainult kõik endised sidemed väljamaa äriilmaga katkestanud, mitte ainult sügawa umbusalduse nõukoguriigi majandusliikude ettevõtete vastu teiste maade ärimeeste ringkondades ellu kutsunud, pääle kõige selle puudus ka igasugune wastastikune informatsioon majandusliku elu, valmistuse, kaubaturu pakkumiste ja nõuete kohta, informatsioon, mis iga wähegi korraliku läbikäimise eelduseks ja aluseks peab olema. See puudus täielikult, sest kõik wastawad kanaalid ja torukesed, mida mööda see enamalt ühelt maalt teise woolanud, olid aastate wältel ummistunud, endised andmed olid aga muutunud olude tagajärjel oma wäärtuse täiesti kaotanud. Missugusel alal iganes huwi peatus — oli see sise- või wäljaweo ainete turg, Wenemaa wäliskaubanduse õiguslised tingimised, turuhinnad, kontsessioonid — kõik see oli Lääne-Euroopa riikidele tundmata maa ja on seda suurel osal veel tänapäewgi.

Selle põhipuuduse kõrwaldamine on Petrogradi kaubandusekoja üks esimestest ja laiematest ülesannetest. Oma seisukoha poolst Wenemaa läänepiiri ukstel asenedes, on ta ka oma iseloomu poolst kahe küljega, millest üks sise-, teine wäljamaa poole pööratud, et walgustada igasuguse informatsiooniga kahte ilma, kes siit kaudu üksteisega ärilisesse ühendusesse astuwad. Seda ülesannet toetab asjaolu, et terwel Nõukogu-Wenemaa läänepiiril Petrograd kaugelt kõige tähtsam sõlme-koht on, mille kaudu Wenemaa wäliskauplemine sünnib: siia woolawad wäljaweokaubad Siberist saadik kokku, siit lähewad nad mitmes harus wälismaale laiali, ja ümberpöördukt. Kaupadega ühes koguneb ka laialdane informatsioon.

Sellele ülesandele, majandusliku, eestkäit kaubandusliku informatsiooni kogumisele ja korraldamisele andus P. kaubandusekoda oma ellutõstmise esimesest silmapilgust pääle (nowembris 1921), mis eesmärgiga ta ühenduse loomiseks

wälismaade k.-kodade poole pööras — üle terve ilma. Ja mitte ilma tagajärgedeta. Kuiwõrd see ülesanne eluline on ja kuiwõrd k.-koda talle wastata jaksab, näitab see alaliselt kaswaw järelepärimiste hulk, millega niihästi Wene- kui wäljamaa ärilised ringkonnad tema poole pöörawad, ja mis sisuliselt wäga laialisi küsimusi puudutawad. Tuleb tähendada, et need järeleküsimused tihti isegi kaugele wälja ulatawad puhtkaubandusliku ala piirkonnast. Petrogradi kaubandusekojal on tulnud wastata näit. järeleküsimistele Saksamaalt Wenemaa töökohtade ja tööolude üle, Kalifornia (Ameerika Üh.-riikide) kooliõpilastele, keda huwitab Wenemaa geograafia jne., jne.

Kaubandusekoda ei ole aga jäänud teadete kogumise piiridesse, waid on otsekohe ühendust l u u a katsunud Lääne-Euroopa ja Wenemaa äriilma wahel. Sel alal tuleb nimetada esimeses reas kaub.-koja organiseeriwat tööd wäljamaa näitustest ja laatadest osawõtmisel. Algust tehti sellega juba möödaläinud aasta sügisel Königsbergi laadal, kuid suuremaid tagajärgi andis wast tänawu kewadine osawõtmine Saksamaa ja Prantsuse (Lyon) laatadest, kus õige laialdasi ühendusi loodi wälismaade äriilmaga ja, mis weel tähtsam, otsekohe kokkupuutumise teel tuntawalt lahutati seda umbusalduse udu, mis siamaani nõukoguriigi majandusliku elu kohta wäljaspool oli walitsenud. Samase otstarbega ja eesmärgiga on Petrogradi kaub.-koda ka nüüd, suwistel rajariikide näitustel Põhja-Lääne oblasti kaubandusliikude ja tööstusliikude ettevõtete osakonna korraldajaks ja jaoti esitajaks. Lisame juure, et kaub.-koda sedasama ülesannet ka sisemaa laatadel ja näitustel täidab, ja õige hääde tagajärgedega, nagu see kewadisel Harkowi ja Kiiewi laadal sündis.

Nende wäliste ülesannete kõrwal, mis meid käesolewal juhtumisel muidugi kõige enam huwitawad, sest et nad meile Petr. kaubandusekoda silmapaistwa tegurina rahwuswahelikkude sidemete sõlmimises esitawad, — nende ülesannete kõrwal on kaub.-kojal weel õige laialdane ja mitmekesine sisemine tegewusepõld. Wõib ilma kahtlemata ütelda, et kaubandusekoda koha pääl kaugelt kõige rikkam majandusliikude teadete hallik on. Aga mitte ainult hallik; siin on ka koht, kus neid teateid soowitud eesmärgil läbi töötatakse ja ära kasutatakse. Sel mõttel on kaub.-koda wäga mitmekülgne tööaparatuur, mida niihästi riiklikud

kui ka ühiskondlikud asutused ja ärilised organisatsioonid kasutavad, küll vähemate, küll suuremate ülesannete ja küsimuste lahendamisel.

Sisuliselt ühesuguste küsimuste harutamine on kaub.-koja rüppes terve rea mitmesuguseid enam-vähem iseseisvaid asutusi ellu kutsunud, rääkimata lugemata komisjonidest, kes eriküsimuste kallal töötavad ja osalt ajutist, osalt püsivat iseloomu kannavad.

Siin on nimetada eestkätt kaubanduse muuseum, mis paari tühja toakesega algades ühe ainsa aasta wäljel õige laialiseks ja huwitavaks asutuseks on kaswanud ja iga päewaga laieneb. Ei ole kahtlust, et muuseum kord terve Petrogradi kohta üheks huwitavamaks majanduslikuks asutuseks kujuneb, kuna ta juba nüüdki wäljamaalaste tähelpanu oma pääle tõmbab.

Teine tähtis asutus on wannutatud praakijate instituut, mis keskwalitsuse korralduse põhjal asutatud, et eestkätt wäljaweetawa lina, kanepi, taku jne. sorti ja omadusi kindlaks määrata ja selle kohta asjatundlikult kinnitatud tunnistus wälja anda. Wenemaa linakauba wäärtuse tõusu wäljamaa turgudel tuleb kahtlemata suurel osal selle asutuse tegewuse arwesse panna.

Linaasjanduse korraldamise alal tuleb nimetada weel teist asutust — linaasjanduse bürood, mille ülesandeks eestkätt kiuainete wäljaweo tingimisi korraldada. See asutus töötab alles mõnda kuud, aga on tegelikult juba mitme lina-kaubandust parandawa sammu teostamisele asunud.

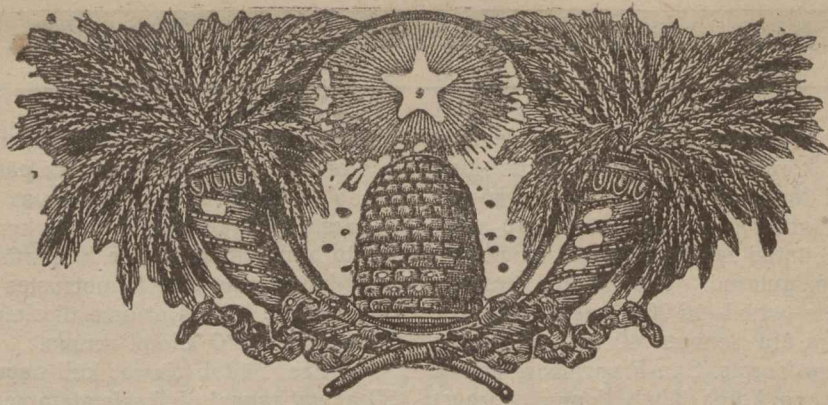
Niisamuti hiljuti ellu tõusnud on kaks teist asutust: kaubaekspertide büroo ja wastutawate mootjate ja kaalujate büroo, millest wiimane eriti sadamataõde jaoks on ette nähtud, aga ka muidu oma tegewuse piirkonda käiwaid küsimusi lahendab.

Õigusliste küsimuste lahendamiseks, mis äriliste lepingute täitmisel tekkiwad, on kaub.-koja juures arbitraashi-komisjon, õigem: ärikohus, mis oma mõjuwõimuga kõigis majandusliikudes ringkondades lugupidamist on wõitnud.

Siinkohal tuleb tähendada, et seesuguste asutuste mõjuwõimu iseäranis nende ühiskondlik iseloom laialiste äringkondade silmis tõstab. Niihästi kaubandusekoda ise kui ka ta üksikud osaasutused ei ole mitte riiklikud asutused, waid ühiskondlikud: nad seisawad koos liikmetest, mille hulka niihästi riiklikud asutused ja ettewõtted, kui ka kooperatiivid ja eraettewõtjad käiwad. Nende juhatused ei ole mitte nimetatud, waid liikmete üldkoosolekul walitud. See ühiskondlik iseloom annab kaubandusekojale teatud laialisema usalduse korral ka suurema elawuse ja paenduwuse, mis äriliste asjaajamiste juures wäga tarwilik on.

Kõiki üksikuid tegewuseharusid ja ülesandeid üles lugeda, selleks ei ulata lühikese artikli piiri. Aga neistki andmetest juba selgub kaub.-koja laialine tööpiir ja iseäranis ta tähtsus mõjuwa tegurina majandusliikude sidemete loomisel rahwastewahelises läbikäimises.

KÄESOLEWA AJA ÕHUTEED

Wiimastel aastatel on õhuasjandus hiiglasamudega arenenud. See tehnikaala on inimkonnale niivõrd tähtsaks saanud, et sellest kõnelemata pea kuskilgi enam mööda minna ei saa.

Katsume siinkohal sellest hiiglatööst, mis õhuasjanduse alal wiimastel aastatel väljamaal korda saadetud ja sest õhuteede võrgust, mis võrdlemisi küllalt suure osa meie maakerast juba katab, jämedates joonteski ülewaate anda.

Endiste õhuaparaatide asemele, mis puust olid ehitatud ja selle tõttu õige halwad, on astunud nüüd metallist ehitatud aparaadid, mis oma ehituse ja omaduse poolest mitukümmend korda paremad. On ka võimalikuks saanud reisijaid kümnete kaupa korraga ühest kohast teisi wedada ja üpris kauge maa taha. On asutatud õhulaewade liinid, niinimetatud aeroliinid, mis ühendawad linnasid ja ühte maad teisega. Lendamine õhulaewadel on saanud juba nii hädaohutaks, et see pea harilise elu käigu teele hakkab nihkuma.

Enam organiseeritawamaks ja üheks kõige paremini sissesäetawamaks õhuliiniks Lääne-Euroopas tuleb lugeda Pariisi — Londoni wahelist õhuteed.

Kogu lendamise aeg nende kahe linna wahel kestab normaal-tingimustes $2\frac{1}{2}$ tundi, ligi 150 wersta tunnis. Sellesama maa sõidab aga kiirrong ära mitte wähema aja kui 8 tunniga. Kogu selle liini pääle on ehitatud 5 aerodroomi.

Aeroplaanide reisijate kajutid mahutawad enestesse 6, 10 ja 12 inimest, on warustatud mugawa mööbliga, akendega ja igasuguse muu inimesele igapäewsete alaliselt tarwiswinewate ruumidega. Hilja aja eest hakkas sellel liinil käima eriti öösiste lendude jaoks ehitatud õhulaew „Koljat“, mis pääle wõtab 13 reisijat. Sellel aparaadil on punased ja roheliised elektrituled tiibade otstes ja hele walge tuli sabas. Kaks õige tugewa woolulist elektri kiirteheitjat walgustawad lennu ajal teed.

Lennu hädaohutust tõendab selgelt see asjaolu, et kogu 1921 a. kestel ei olnud mitte ainustki õnnetut juhtumist ja ainult 1922 a. oli üks õnnetu juhtumine, mis täiesti ettenägemata põhjustel sündis. See tuli sellest, et aparaat „Koljat“, sõites 150 meetri kõrgusel paksu udu sees Pariisist Londoni, pörkas teel teise aparaadiga kokku.

Käesolewal ajal on Prantsusmaal ehitatud 12 õhuliini. Üksi Pariisist läheb mitmele poole 8 õhuliini. Ühe aasta jooksul on Prantsuse õhulaewastiku kompanii wedanud 10 000 reisijat ühest kohast teisi. Kogu Euroopas on olemas praegu üle wiiekümne õhuliini. Ameerika Ühisriikides oli 1921 a. tegewuses 1200 õhulaewa, millised wedasid kauge ja lühikese maa pääle ühtekokku ligi 250 000 reisijat. Õnnetuid juhtumisi oli reisijatega selle aja jooksul 114, surma tagajärgi 49. Nende õnnetute juhtumiste põhjuseks oli õhusõidu põhiseaduste mitte korralik silmas pidamine.

Saksamaal ehitasid esimestena Junkers, Derne ja Rohrbach omad aparaadid täieliselt durallumiiniumist (allumiinium segatud wase, magniiumi ja margantsiga). Ka teised maad on hakanud tarwitama metallist konstruktsioone erilistest terase sortidest (hromonikkeli teras) ja durallumiiniumist. Metallist aparaadid on oma kõwaduse poolest palju paremad ja samuti ka palju kergemad ehitada, kui puust aparaadid.

Wiimase Pariisist ehitatud hüdrosõidulaewa Bessoni tiibade ulatus on 29 meetrit. Tema kaalub üle 450 puuda. Tal on neli „Samsoni“ süsteemilist mootorit, igaüks 270 hob. jõuline, üldse annawad need mootorid kokku 1080 hob. jõudu. Paras raskus, mida see hüdrosõidulaew ülewal võib kanda, on 180 pd. Kajutid on sissesäetud 20 reisija jaoks. Hiljuti lasti Prantsusmaal Schneider ja Ko. wabrikust välja ja hakkas lendusid tegema aeroplaan Henry Paul „B № 3“, mis määratud sõjaliseks otstarbeks (pommiwedaja). See aeroplaan kaalub ühes täie koormaga 600 puuda.

Kõige suurema rekordi kiiruse alal saawutas leitnant Moghen, säädes üles maailma rekordi 360 kil. pääle tunnis.

Milliste tagajärgedeni võib inimsugu jõuda lennu alal veel tehnika edaspidise arenemisega?

Aeroplaan, mis lendab õige kõrgel lähedas atmosfääris, võib määratu kiiruse saawutada mootori jõu suurendamise tingimiste juures ja erilise propelleri ehitamise tõttu.

Tuntud Prantsuse aeroplaanide konstrueerija Louis Bregues tuleb otsusele, et lähema 4—5 aasta jooksul võib õhulaewade kiirust 400—500 kilom.

tunnis saawutada, kuid tingimusel, kui ta lennata saab 13000 meetri kõrgusel, suureneb kiirus kuni 800 ja isegi 1000 kilom. tunnis. Seesuguses kõrguses ei wõi inimene wiibida ja nähtawasti peab aeroplaan seekohaselt ehitatud saama, et sinna hingamise aparaadid saaksid paigutatud. 800 kilom. kiirusega tunnis, kui õhulaew wiibib 10000 meetri kõrgusel, wõib ümber maakera ära lennata 40 tunniga, tehes pebtusi Pariisis, New-Yorgis, San-Franziskos, Tokios ja Bombais. Kui aga korda läheb lennu kõrgust kuni 13000 meetrini tõsta ja sõidu kiirust kuni 1200 kilom., ehk teiste sõnadega, kuni 333 meetrini sekundis, s. o. kuni hääle kiiruseni, milles midagi wõimatut ei ole, siis wõib ümber ilma 22 tunniga ära lennata. Kui seesugune päädpööritava kiirusega

õhulaew wastupidi maakera käiku lendama panna, siis ei saa ta üksi liikumatuks päikese suhtes, waid jõuab tast isegi ette. Seesuguse õhulaewa reisijatel liiguksid päewad wastupidises korras. Louis Bregues ja turbiinikompressoride konstruktor Ratot lähewad weel kaugemale oma lõpuotsustes ja arwawad saawat õhulaewade kiirust eriliste ülesleiduste abil suurendada kuni 2880 kilom. tunnis.

See näitab olewat küll nagu ettekujutus, kuisk 50 aastat tagasi oli ka lendamine aparaatidega õhus suuremaks ettekujutuseks. Ja siis oli inimestel enam põhjust mitte uskuda sellesse, mis olema saab. Sest tehnika ei awaldanud tolkorral nii laialisi wõimalusi, nagu see tänapäew juba tõsiasjaks on saanud.

K.

Wäljaandja: Proletaarsete kirjanikkude rühm „Oras“.

Wastutaw toimetaja: Hans Pöggelmann.

PETROKIRPITSHTREST

(PETROGRADIN TIILTRUSTI)

TUTSHKOWIN RANTAKATU N:o 2-6.

My y:

PUNAISTA RAKENNUS-
SAHATTUA-
KAAWAN-
KUOSI-
LATTIA-
RAUTA-
KATTO-

T
I
I
L
I
Ä

SALAOJITUS PUTKIA
LIITUA PALAISINA
VALETTUA LIITUA PALAISINA
PULVERIA
LIITUA PALAISINA KIRJOITUSTA
VARTEN
LIITUA LIITUTUSTA VARTEN.

Puholin: Prombüroon Kommutaattori 156.

HALLINTO.

SOOME, SAKSA, INGLISE, PRANTSUSE, ITAALIA, HISPAANIA, POOLA, LÄTI
ja teiste keelsed igasugused

Õperaamatud ja ilukirjandus

alati suuremas wäljawalikus saadawal

Rahwuswahelises Raamatukaupluses

Wosnessenski pr. № 28.

RIIKLIKU FONDIIDE ARWELEWÖTMISE JA REALISEERIMISE BÜROO

(end. Kunstiwäärtuste Petrogradi osakond)

korraldab iga nädal — laupäewal ja pühapäewal

OKSJONI SAALIS, MOIKA № 72

SUURED WÄLJAPAKKUMISED.

Wäljapakumisele tulewad mitmesugused portselanist, kristallist ja brongsist kunstiasjad Wene ja wäljamaa wabrikutest, Wene ja wäljamaa kunstnikkude pildid, Wene ja wäljamaa meistrite mööbel, Persia, Buhaara ja Tekinski waibad.

Asju wõib näha reedel kella 12—19 ja laupäewal kella 12—15.

Oksjoni algus kell 3 p. l.

INVENTARISIERUNGS- UND REALISIERUNGS- BUREAU DER STAATLICHEN FONDS

(vormals Petrograder Abteilung der Kunsterzeugnisse)

veranstaltet allwöchentlich — jeden Sonnabend und Sonntag

in dem AUKTIONS-SAAL, MOIKA 72

GROSSE AUKTIONE

Versteigert werden verschiedene Kunstgegenstände aus Porzellan, Kristall und Brongse in- und ausländischer Fabriken, Bilder von russischen und ausländischen Künstler, Möbel in- und ausländischer Meister, persische, bucharische und tekinsche Teppiche.

Die zur Versteigerung kommenden Sachen sind zur Schau ausgestellt jeden Freitag von 12—19 Uhr und jeden Sonnabend von 12—15 Uhr.

Beginn der Auktion — 3 Uhr nachmittags.

VALTIOVARASTON DISKONTO JA REALISEERAUS BÜROO

(ent. Taitevarastojen Pietarin osasto)

Järjestää joka viikko lauantaisin ja sunnuntaisin

Huutokauppe salissa, Moika N:o 72

HUUTOKAUPPOJA

Huutokaupalla myydään kaikenlaatuiset taidesineet posliinista, kristallista ja pronsista Venäjän ja ulkomaiden tehdain työtä. Venäjän ja ulkomaalaisten taidelijoitten taide-
maalaukset, taideelliset huonekalut. Persiallaiset, bukaralaiset ja tekiinilaiset matot.

Esineet ovat nähdävissä perjantaisin k:llo 12—19 ja lauantaisin k:llo 12—15.

Huutokauppojan alkuu k:llo 3 i. p.

PETROGRADI RIIKLIK MASINAEHITUSE TRUST

Juhatus: Petrograd, Sergijewskaja nr. 17.

Telefonid: 5-51-77, 5-51-78 ja 1-38-54. Telegraafi adress: Petrograd — Maschinostroi.

Moskwa osakond: Moskwa, Miljutinski per. nr. 1, krt. 15.

Koondab tehaseid: 1) „Krasnõi Putilowets“ (end. Putilowi), 2) Suur masinate-metallitehas (end. Petrogradi metallitehas), 3) Swerdlowi nimeline Petrogradi pinkide ehituse tehas (end. Phönix), 4) „Wene Diesel“ (end. L. Nobel), 5) Mehanika tehas „Karl Marx“, 6) Mehanika walamise ja torude tehas „Ekonomaiser“ (end. Atlas), 7) Pneumaatlikkude masinate tehas „Pneumatik“, 8) Masinaehituse tehas „Internatsionaal“ (end. Artur Koppel), 9) Engelsi nimeline tööriistade tehas (end. J. M. Aiwase masinaehituse tehas), 10) Põhja mehaaniline ja torutehas.

Trust valmistab: ökonomaiserisi, wedurisi, wagunisi, kitsa- ja laiarööpalise raudtee sissesäädeid, aurukatlaid, auruturbiine, diselid, kahetaktilisi jõumasinaid, kompressorid, pneumaatilisi puurimise masinaid ja wasaraid, paberossi toppimise ja hülside masinaid ja nende osasid, tekstiil-wabrikute sissesäädeid, erilisel: wärtnaid, kruuwi mutrid, saadusi taotud terasest, weskite sissesäädeid, lõikamise riistu, turba-lõikamise sissesäädeid, õlipresse, külmetuse masinaid.

PIETARIN VALTIOLLINEN KONERAKENNUS TRUSTI

Hallinto: Petrograd, Sergijewskaja 17.

Puhelin: 5-51-77, 5-51-78, 1-38-54. Sähkösaamat: Petrograd-Mashinostroy.

Moskvan osasto: Moskwa, Miljutinski per. 1, as. 15.

Yhtystä seuraavat tehdas: 1) Punainen Putilowin tehdas (ent. Putilow), 2) Isojen koneiden tehdas (ent. Petrogradin Metallitehdas), 3) Swerdlowin niminen Petrogradia sorwauspennkien rakennustehdas (ent. Fönix), 4) Wenäläinen Diseli (ent. L. Nobel), 5) Mekanillinen tehdas „Karl Marx“, 6) Mekanillinen walimo ja putkitehdas „Ökonomaiser“ (ent. „Atlas“), 7) Pneumaatilisten koneiden tehdas „Pneumatika“, 8) Konetehdas „Internationale“ (ent. Arthur Koppel), 9) Engelsin niminen koneellinen tehdas (ent. kone-tehdas J. M. Aiwase), 10) Pohjoinen Mekanillinen ja Putkitehdas.

Trusti valmistaa ja toimittaa: höyryveturija, vaunuja, raitioiteiden kalustoa, höyrypannoja, ökonomaiserioita, höyry turbiineja, diiselijoita, liikkeelle panioita, kompressorijoita, pneumaatilisia kaivauskoneita ja väkivasaroita, papirossin ja hylsimundstukin koneita, ja osia, kutomakoneita, erikoisesti: kehä-varsia, ruuvimutterija, myllyjen kalustoa, nostokoneita, malmirautaisia esineitä, öljymyllyjen, turwetehtaiden kalustoa, jäähdytyskoneita.

Petrogradi raiooni riiklikkude elektrijaamade ühendatud juhatus

„PETROK“

Juhatus adress: Gogoli uul. nr. 14, telef. 132-12, 150-23, 550-27. Telegr. adress: Petrograd „Petrotok“.

Raha wastuwõtmine abonentidelt sünnib järgmistes punktides:

Pää kassa: Gogoli uul. nr. 14 ja 19. (Raha wastuwõtmine kõikidest raioonidest).

Kassad walwepunktide juures:

Linna: Wiiburi poole walwepunktis: Wiiburi poole, Karl Marxi pr., 16, krt. 8, Wiiburi poole abonentidele

Petrogradi poole walwepunktidele: Kamenostrowski pr., nr. 26—28, Petrogradi poole abonentidele.

Ohta walwepunktis: Abrosimowi uul. nr. 6, Suure ja Wäikse Ohta ja Poljustrowi abonentidele.

3. jaama kontori juures: Fontanka, 104.

Wassiilisaare walwepunktis: W. S., 12. liin nr. 13, Wassiilisaare abonentidele.

Töö ja Kaitse Nõukogu poolt kinnitatud NOWGORODI AKTSIONÄÄR-ÜHISUS

„NOWTRESTTORG“

Toimetab Nowgorodi trustide saaduste müümist suurel määral ja toiduainete, tooresainete ja tehniliste materjaalide ostmist.

Eksporteerib — lina, takku, tikke, metsamaterjaale jne.

Importeerib — toiduaineid ja ettevõtete tehnilisi warustusasju.

Kommisjoniliste kohustuste täitmine igasuguste kaupade ülesostmises nii wälis- kui siseturgudel.

Juhatus: Petrograd, 25. Oktoobri pr., nr. 70. — Telef. nr. 551-75, 551-76.

Kommerz osakond: Telef. nr. 573-83, 571-57 ja 550-52.

Moskwa osakond: Iljinka nr. 4. Telef. 99-83.

Osakonnad ja esitused: Nowgorodis, Wiitebskis, Jaroslawlis, Jekaterinburgis, Kiiewis, Harkowis, Tiflisis j. t. linnades.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ТРЕСТ
**Петроградских Заводов Массового
Производства.**

ИЗГОТОВЛЯЕТ: ГВОЗДИ, БОЛТЫ, КОСТЫЛИ, СТАЛЬНЫЕ ТРОССЫ,
МЕДНУЮ АРМАТУРУ, ОГНЕТУШИТЕЛИ, СТОЛО-
ВЫЕ ПРИВОРЫ, ЛОПАТЫ, ВИЛЫ, ЗАМКИ, ДВЕРНЫЕ ПЕТЛИ, ЗАДВИЖКИ,
ЖЕСТЯНУЮ ПОСУДУ, КИПЯТИЛЬНИКИ и проч.

Правление Треста:
ПЕТРОГРАД, Проспект 25-го Октября, дом № 21.

Eesti
Kirjastuse Ühisus
Petrograd, Fontanka 27.

Soovitab omast rikkalikust ladust:

Nõukogu-Wenemaal ilmunud eestikeelseid teaduslikke, õpetlikke, ilukirjanduslikke raamatuid. Rikkalik näitemängude tagawara. Noodid laulukooridele.

Koolidele soovitame õpeabinõusid: kaustikuid, tinti, pliiatsid, sulgi, bloc-noote jne.

Klubidele ja seltsidele walmis liikmekaarte, pidupiletisi, tshekiraamatuid jne.

Jällemüüjatele kõrged protsendid!
Hinnad wõistlemata odawad!

Palume adressi tähele panna:

Petrograd, Fontanka 27. — Telef. 533-86.

EESTI KOOPERATIIV
„ESTIKA“

ALGAS OMA TEGEWUST.

Igasuguste järelepärimistega ja pakkumistega pöörata juhatuse poole, kes asub ajutiselt

FONTANKA 27, KR. 1
PETROGRADIS.

ГОСУДАРСТВ. ИЖОРСКИЙ ЗАВОД

принимает заказы на: Мартеновские болванки, сортовое, шинное, листовое и котельное железо. Рессорную сталь, бронзовую сталь, автомобильную сталь и др. специальные сорта. Чугунное и медное литье, поковки, латунные листы, цепи и якоря разных систем и размеров, трубы цельнотянутые без шва, диам. от 1/2 дм. до 6 дм. Нефтемоторы своей системы от 4 до 240 лс. Шпильевые и рулевые устройства. Пароходы и теплоходы с полным оборудованием. Паровые котлы, резервуары, бани, разные клепаные конструкции, элеваторы для дров, пилы поперечные и продольные, плуги, бороны, разные инструменты, кислород.

Принимает в ремонт: паровозы, суда, двигатели внутреннего сгорания, автомобили, тракторы, паров. котлы; производит работы по сварка чугунных, стальных, медных частей и разн. огнерезн. работы.

Продает: Нефтемоторы, трубы разных размеров, листовое, сортовое, шинное и лемешное железо, кислород.

С заказами, справками и для личных переговоров обращаться непосредственно на Завод: станция КОЛПИНО, Окт. жел. дор., Заводоуправление. Телефон №: Международная, Колпино.

Текущий счет Госбанка № 1658.

Представительство в Москве: Малый Казенный пер. № 16, кв. 21, инж.-мех. А. Е. Лифшиц.

W. K. P. Kesk-Komitee ja Põhja-Lääne büroo Eesti sektsiooni häälekandja

VI AASTAKÄIK

„EDASI“

VI AASTAKÄIK

Ilmub Petrogradis K. TREUFELDTI, H. PÖÖGELMANNI ja P. PETERSONI juhatusel.

„EDASI“ ilmub kuuendat aastat. Ta võib teatud töö päälle rahuldustundega tagasi waadata; kogu selle aja on ta tulituglana walgustanud Eesti töörahwa wõitlust Wenemaa rewolutsioonis, on juhtinud teda kõige hädaohtlikumatel wõitlussilmapiilkudel.

„EDASI“ toob juhtiwaid kirjeldusi Nõukogu-Wenemaal asuwatele eestlastele, awaldab kirjeldusi ja kirjutusi Wenemaa töörahwa elust ja wäljamaa töörahwa klassiwõitlusest, eriti suurt tähelepanu pöörates töörahwa wõitluse walgustamise päälle walges Eestis, ühtlasi selgitawaid kirjeldusi tuues säälsesest poliitilistest ja majanduslikust seisukorrast.

„EDASI“ joonealusel ilmuvad päälle muu materiaali ka wested meie följetonistide poolt.

„EDASI“ püüab igapidi ka asunikkuude huwisid teraselt tähele panna ja pühendab selleks põlluteadlaste poolt ilmuwaid asjalikke kirjutusi põllumajandusest, uutest maaharimise wormidest, põlluharimisest jne., tuues seejuures praktilisi näpunäiteid, kuidas põllukultuuri tõsta ja wiljakandwamaks teha põllupinda.

„EDASI“ asunduste osakonnas ilmuwad meie rohkearwuliste kirjasaatjate wõrgu poolt kõige piltikumad teated asunikkuude elust ja olust. Kaugelt üle 100 kirjasaatja Wenemaa Eesti asundustest on kindlustuseks, et asunduste osakond saab alati olema mitmekesiselt huwitaw ja sisurikas.

„EDASI“ hinnata kaasandena ilmub kaks korda kuus pilkeleht „WEMMAL“.

„EDASI“ on kaastööga toetanud: J. Aibel, J. Anwelt, W. Buk, J. Eljas, W. Ewart, J. Hermann, J. Hurt, J. Ikmelt, R. Isak, N. Janson, A. Jea, Ed. Jürgenfeldt, A. Kajak, W. Kirik, H. Klaas, W. Klein, A. Koni, O. Kullerkupp, M. Kulbach, A. Leetsmann, R. Leppik, K. Linkholm, P. Lindwest, M. Lindwest, J. Lomp, A. Lukin, J. Mikkal, J. Mägi, E. Nirk, W. Oja, K. Ottender, S. Paawel, J. Palwadre, A. Pastak, Liisi Peterson, A. Petroff, P. Peterson, Ed. Piibe, A. Pintsel, Ed. Päll, H. Pöögelmann, J. Pöldema, J. Rammus, A. Raud, M. Rebane, J. Rebane, W. Rätsepp, Rähni, A. Sisask, G. Teiter, Ed. Teiter, A. Tombach, K. Treufeldt, H. Tummeltau, G. Waino, R. Wakmann, Ar. Wallner, J. Wedro, J. Wiedemann, A. Wolin, W. Wöölmann j. p. t. — Sõnumisaatjaid on „Edasi“ pea kõigis asuudusis Nõukogu-Wenemaal. — Oma kirjasaatjad walges Eestis ja Ameerikas.

Wäljamaal wõtawad „Edasi“ tellimisi wastu: Saksamaal: Berliinis: „Internationale Presse-Korrespondenz“, Berlin, SW 48, Friedrichstr. 225 III. Hamburis: P. Schwalbe, St. Georg Böckmannstr. 57, Pensionat Behrmann. — Inglismaal: Londonis: Mr. Edward Treufeldt, London N. E. 297 Gambridge 13d. Liewerpoolis: Russian Sailors Home, St. George sq. 16. — Ameerikas: New-Yorgis: „Uus Jlm“, 1781 1-st Awe, New-York N. Y. Portlandis: Mr. A. Seet, 837 Interstate awe, Portland Ore. Taçomas: Mr. W. Bach, 6031 Union awe, So Tacoma Wasch.

NÕUDEKE PROOWINUMBRID!

TOIMETUS JA TALITUS.

Piltidega ilustatud kirjanduse, teaduse ja kunsti kuukiri

„ORAS“

hakkab 1. maist korralikult üks kord kuus ilmuma proletaarsete kirjanikkude rühma wäljaandel

„Orase“ toimetuses töötawad: Hans Pöögelmann (wastutaw toimetaja), Karl Treufeldt, Walter Klein, August Lukin ja Juh. Hurt.

Lähemateks kaastöölisteks on: Oskar Kullerkupp, R. W., Ain Rannaleet, prof. Lapschin, A. Blum, P. Peterson, W. Rätsepp, J. Mägi j. t. Päälle nende on kaastööd lubanud mitmed Eesti ja Wene proletaarsed kirjanikud, kunstnikud ja õpetlased.

TEISE № HIND 15 RBL.

„Orase“ müügikohad Petrogradis:

„Edasi“ talitus — sl. Andresen.
Sm. W. Kingissepa nim. Harmaja — sm. Eljas.
E. T. Ülikool — sm. Ed. Päll.
Pet.-Wiiburi poole klubi — sm. J. Rammus.
„Külwaja“ raamatuladu.
Kominterni raamatukauplus.

Tellimishind:

Maikuul — 35 kop. kullas.
Juunikuul — 25 „ „
Juulikuul — 25 „ „
Kolme kuu päälle 80 kop. kulla kursi järele
(Nõukogu rubla kursi aluseks tuleb wõtta ametlikku kursi, mis maksew on raha wäljasaatmise päewal).

Tellimised tulewad saata: Петроград, Фонтанка, 27, конт. газ. „Эдаси“, для „Орас“.

Seltsimehed prowintsis, kes „Orase“ laialilaotamist oma päälle tahawad wõtta, teatagu sellest ja nõudku tarwiline arw eksemplaare wälja.

ГОСУДАРСТВ. СЕВЕРО-ЗАПАДНЫЙ ОБЛАСТНОЙ СЕЛЬСКО-ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ СКЛАД (ОБЛАСТСЕЛЬСКЛАД)

Петроград, просп. Володарского (б. Литейный) № 35.

имеет свой отдел на **Ревельской промышленной выставке-ярмарке.**

На выставленные образцы экспонатов (семена огородные, удобрения, вилы, лопаты, лекарственные травы и строчка) Областсельсклад принимает заказы.

За всеми справками о количестве и ценах на выставленные товары надлежит обращаться непосредственно в Областсельсклад по вышеуказанному адресу.

RIIKLIK PÕHJA-LÄÄNE OBLASTI PÕLLU- MAJANDUSLIK LADU (Oblastseljsklad)

Petrograd, Wolodarski (end. Liteinõi) pr. nr. 35.

On oma osakond Tallinna tööstuse väljanäituse-laadal.

Wäljapandud eksponaatide (aiawilja seemned, wäetused, wiglad, labidad, arstirohu taimed jne.) pääle wõtab Oblastseljsklad tellimisi wastu.

Kõigi järelepärimistega wäljapandud kaupade arwu ja hinna asjus tuleb pöörata otsekohe Oblastseljskladi ülaltähendatud adressi järele.

STAATLICHES LANDWIRTSCHAFTLICHES LAGER DES NORD-WEST GEBIETS (Oblastseljsklad)

Petrograd, Wolodarski Prosp. (vorm. Liteiny) Nr. 35.

Eigene Abteilung auf der Revaler Industrie-Ausstellung und Messe.

Auf die zur Schau gestellten Erzeugnisse (Gemüse-Samen, Düngmittel, Heugabeln, Schaufeln, medizinische Kräuter usw.) nimmt Oblastseljsklad Bestellungen entgegen.

Anfragen über Quantität und Preise der ausgestellten Waaren sind direkt an Oblastseljsklad nach der obenangeführten Adresse zu richten.

SEWSAPGOSLESKONTORA

teatab, et Metsatööstuse Keskwalitsuse määruse põhjal 17. juulist 1922 a. ja „Sewsapleskontora“ säädluse põhjal 1. augustist 1922 a. on Petrogradis asutatud Metsatööstuse Keskwalitsuse Põhja-Lääne Riiklik Metsakontor, mis kinnitatud Kõrgema Rahwamajanduse Nõukogu poolt.

Kontori tegewus ulatab järgmiste kubermangude üle: Petrogradi, Aunuse, Tsherepowetsi, Pihkwa, Nowgorodi, Tweri ja Wiitebski, wäljaarwatud raioonid, mis alluwad Seweroles'ile, Petroles'ile, Werhne-Wolgoles'ile, Dwinoles'ile wiimaste säädluste põhjal.

Sewsapleskontora toimetab järgmisi operatsioone:

Metsa walmistused.

Wedu raudteedel.

Wedu weeteedel.

Metsa ümbertööstus.

Kõigis kontori tegewusse puutuwates asjus tuleb kõigil asutustel ja isikutel pöörata otsekohe juhatus kontori poole, mis asub Petrogradis, Herzeni (end. Morskaja) uul., maja nr. 37.

Sewsapleskontori juhatus
esimees **J. Rudakow.**

Juhatus liige **N. M. Suslow.**
Tegewuskonna juhataja **L. A. Dobronrawin.**

AKTSIA-SELTS
„HLEBOPRODUKT“
PETROGRADI OSAKOND

SODWITAB EKSPORT-KAUPU:

rukki, nisu, wikki, läätse, kanepi- ja lina-õlikooke, kasukanahku,
lina, takku.

KÜSIMUSTEGA PÖÖRATA:

Petrograd, Fontanka, 31, telefonid nr. 553-06 ja 135-19 ning
Tallinnas W. S. F. N. W. kaubanduslikku esitusse.

AKTIEN-GESELLSCHAFT
„HLEBOPRODUKT“
PETROGRADER FILIALE

EMPFIEHLT EXPORT-WAAREN:

Roggen, Weizen, Wicken, Linsen, Hanf- und Leinölkuchen, Felle,
Flachs und Hanf.

GENAUERE AUSKÜNFTE WERDEN ERTEILT:

Petrograd, Fontanka, 31, Telef. Nr. 553-06 und 135-19,
und in Reval beim Bevollmächtigten für Handelsangelegenheiten der R. S. F. S. R.

АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
„ХЛЕБОПРОДУКТ“
ПЕТРОГРАДСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ

ПРЕДЛАГАЕТ ЭКСПОРТНЫЙ ТОВАР:

рожь, ячмень, вику, чечевицу, жмыхи конопляные и льняные,
пушнину, лен и кудель.

С ЗАПРОСАМИ ОБРАЩАТЬСЯ:

Петроград, Фонтанка 31, тел. № 553-06 и 135-19 и
Ревель, Торговое Представительство Р. С. Ф. С. Р.